

LUNDS
UNIVERSITET

Informationsutbyte i Malmö stad

En kvalitativ intervjustudie om gräsrotsbyråkraters
handlingsutrymme

Av: Alice Dobric & Madeleine Grönberg

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2023

Handledare: Anna Lundberg

Examinator: Ana Maria Vargas

Abstract

This study aims to contribute with knowledge regarding how street-level bureaucrats within the police and the social services in Malmö experience their discretion and conditions for information exchange for crime prevention purposes among children. The study also aims to examine what standards for working methods, and the discussion between privacy protection and law enforcement, that can be identified within the authorities when exchanging information for crime prevention purposes among children. This is of interest because of a political turn in the society as a result of the development of post-political criminal policy. This means that the criminal policy has been replaced by a consensus that the description of crime as a social problem has become generally politically accepted. The study was conducted using semi-structured interviews with police officers and social secretaries and the result was analyzed using Lipsky's theory on street-level bureaucracy and Hydéns model of norms.

The results show that street-level bureaucrats have a lot of discretion regarding information exchange, but that police officers have larger discretion than social secretaries. Street-level bureaucrats' conditions for information exchange are good because will, knowledge and opportunities exist. This makes it possible to establish norms for information exchange, regarding working methods and the discussion of privacy protection and law enforcement. The established way of working means that the authorities have a good collaboration and close direct contact with each other. Regarding the discussion between privacy protection and law enforcement, the common goal is to protect the best interest of the child.

Nyckelord: Brottsbekämpning, gräsrotsbyråkrater, handlingsutrymme, informationsutbyte, integritetsskydd

Antal ord: 14 983

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till de socialsekreterare och poliser som tog sig tid och ställde upp i intervjuerna. Kandidatuppsatsen hade inte varit möjlig att genomföra utan er.

Vi vill även tacka Ann Kull och Maria Källqvist från Studieverkstaden som hjälpt oss med det akademiska skrivandet och somliga meningsuppbyggnader. Vi vill även rikta ett tack till ämnesbibliotekarien Daniel Glimryd som kommit med flera goda råd gällande tidigare forskning.

Slutligen vill vi även tacka vår fantastiska handledare Anna Lundberg som har stöttat och hjälpt oss under hela kursen. Din vägledning och dina goda råd har tagit oss framåt i uppsatsskrivandet och lyft uppsatsen till det bättre.

Alice Dobric & Madeleine Grönberg

Lund - Juni, 2023

Förkortningar

BrB:	Brottsbalk
Brå:	Brottsförebyggande rådet
FL:	Förvaltningslag
HVB:	Hem för vård eller boende
LUL:	Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare
OSL:	Offentlighets- och sekretesslag
PL:	Polislag
RiR:	Riksrevisionen
SIG:	Sociala insatsgrupper
SoL:	Socialtjänstlag
SSPF:	Skola, socialtjänst, polis och fritid
SiS:	Statens institutionsstyrelse
UtlL:	Utlänningslag

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	7
1.2 Rättssociologisk relevans	8
1.3 Syfte och frågeställningar	9
1.4 Avgränsningar	9
2 Bakgrund	10
2.1 Samverkan enligt lagstiftning	10
2.1.1 Samverkan mellan Polismyndigheten och socialtjänsten	10
2.1.2 Samverkansprojekt mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i Malmö	11
2.2 Sekretess	12
2.2.1 Sekretess inom Polismyndigheten och socialtjänsten	13
2.3 Sekretessbrytande bestämmelser	13
2.3.1 Sekretessbrytande bestämmelser i brottsförebyggande syfte	14
3 Tidigare forskning	16
3.1 Tillvägagångssätt för litteraturöversikt	16
3.2 Handlingsutrymme för samverkan mellan polis och socialtjänst	17
3.3 Intressekonflikter i samverkan mellan polis och socialtjänst	19
4 Teoretiska utgångspunkter	20
4.1 Gräsrotsbyråkrater	20
4.2 Hydéns normmodell	21
5 Metod och material	22
5.1 Juridisk metod	22
5.2 Datainsamlingsmetod	23
5.3 Urval	25
5.4 Analysmetod	25
5.5 Forskningsetiska principer	26
5.6 Reliabilitet, validitet och överförbarhet	26
6 Resultat och analys	27
6.1 Möjligheter och begränsningar till informationsutbyte	28
6.2 Diskussionen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning	34
6.3 Etablerat arbetssätt	40
7 Avslutande diskussion	46
7.1 Kritiska överväganden	49
7.2 Framtida forskning	49
Källförteckning	51
Bilagor	55
Bilaga 1: Informationsbrev och svarsblankett	55
Bilaga 2: Intervjuguide	57

1 Inledning

Ungdomsbrottsligheten är ett mycket aktuellt samhällsproblem (Estrada, Flyghed & Nilsson 2022, s. 27) som generellt sett har minskat. Den allvarigare brottsligheten har däremot ökat (Estrada, Flyghed & Nilsson 2022, s. 22). För att kunna förebygga den allt grövre ungdomsbrottsligheten lyfts brottsförebyggande samverkansarbete mellan Polismyndigheten och socialtjänsten som viktigt (Justitiedepartementet 2011, s. 1) och ett betydande moment anses vara möjligheten att dela information med varandra (Justitiedepartementet 2011, s. 23). I de fall samverkan innebär informationsdelning mellan myndigheter måste myndigheten försäkra sig om att denna är förenlig med sekretessbestämmelser (Justitiedepartementet 2016, s. 292).

10 kap. 18 a & 27 §§ OSL (SFS 2009:400) föreskriver när det för socialtjänsten respektive Polismyndigheten är försvarligt att bryta sekretessen i brottsförebyggande syfte vad gäller barn och unga under 21 år. Lagen ger utrymme för tolkning i enskilda fall och kraven som uppställs för uppgiftslämnande anses tillräckliga för att garantera integritetsskyddsaspekterna (Justitiedepartementet 2011, s. 28). Bedömningar av utlämnande av sekretessbelagda uppgifter är en komplex fråga som kan få stora konsekvenser. En händelse som blivit mycket uppmärksammas handlar om när en 15-årig pojke överföll och våldtog en nioårig flicka som på grund av händelsen fått men för livet och varken kan prata, gå eller äta själv. Flera orosanmälningar hade inkommit gällande pojken, men på grund av sekretess kunde anmälningarna inte delas mellan myndigheterna (Zangana & Malmqvist 2022). Fallet är en anledning till att regeringen nu önskar införa en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som underlättar för skola och socialtjänst att dela information med polisen i brottsförebyggande syfte (Regeringen 2023).

Ytterligare en händelse som visar på dilemmat gällande informationsutbyte är när gränspolisen år 2016, med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen som föreligger i 17 kap. 1 § UtL (SFS 2005:716), begärde ut adress- och kontaktuppgifter från socialtjänsten om utvisningshotade papperslösa barnfamiljer. Paragrafen hade vid tidpunkten varit en del av svensk lag under lång tid, men aldrig tidigare tillämpats på ett sådant sätt (Frithiof & Lindkvist 2016). Händelsen väckte många och starka reaktioner och olika juridiska, etiska samt människorättsliga argument ställdes mot varandra

(Lundberg, Gruber & Righard 2018, s. 289). Händelsen anmäldes till Justitieombudsmannen, som bedömde att socialtjänsten inte gjorde något fel när de lämnade ut uppgifterna till polisen (Lundberg, Gruber & Righard 2018, s. 292). Fallet belyser även att socialsekreterare inte sällan tvingas ta beslut i ärenden som innefattar många olika konkurrerande perspektiv och det inte är självklart vilket lagrum som är överordnat (Blomberg & Knutagård 2016).

En möjlig förklaring till att händelserna blivit uppmärksammade är att det har skett en politisk vändning i samhället som följd av att den postpolitiska kriminalpolitiken vuxit fram. Detta betyder att kriminalpolitiken bytts ut mot ett samförstånd om att beskrivningen av brottsligheten som ett samhällsproblem blivit allmänpolitiskt accepterat (Andersson & Nilsson 2018, s. 213).

1.1 Problemformulering

Polismyndighetens främsta mål är att minska brottsligheten och öka människors trygghet, bland annat genom att arbeta brottsförebyggande och lagförande (Polisen 2019). Enligt 1 kap. 1 § 1 st. SoL (SFS 2001:453) är socialtjänstens övergripande mål att på demokratins och solidaritetens grund främja människors sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och deltagande i samhällslivet. Detta ska, enligt 1 kap. 1 § 3 st. SoL (SFS 2001:453), ske med respekt för människors självbestämmanderätt och personlig integritet. Vid samverkan myndigheterna emellan kan således dilemman uppstå på grund av myndigheternas olika mål. Ovanstående visar på relevansen att undersöka hur Polismyndigheten och socialtjänsten som olika verksamheter med olika mål möts i samverkan och hanterar dilemman som kan uppstå. Aktuell studie fokuserar därmed på intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning.

Både Brottsförebyggande rådet (Brå) (2021, s. 9) och Riksrevisionen (RiR) (2020, s. 59) beskriver att poliser och socialsekreterare upplever sekretess som ett hinder för informationsutbyte i det brottsförebyggande arbetet. Brå (2021, ss. 9-12) och RiR (2020, s. 71) menar att upplevelserna grundar sig i osäkerhet, okunskap och tolkningssvårigheter bland de aktörer som tillämpar sekretesslagstiftningen. Det handlar bland annat om okunskap om vilken information som får delas och i vilka situationer, avsaknad av praxis om hur lagen ska tillämpas i enskilda fall samt okunskap

om och bristande förståelse för andra aktörers lagstiftning och arbete. Även bristfälliga resurser och olika syn på möjligheter till informationsdelning utgör begränsningar (Brottsförebyggande rådet 2021, s. 12). Brås (2021, ss. 9-10) undersökning visar även att sekretesslagstiftningen upplevs som otydlig och komplicerad att tillämpa, vilket kan leda till att såväl för mycket som för lite information delas. Därför förespråkar Brå (2021, s. 14) att berörda aktörer bör utveckla tydligare vägledning och riktlinjer för hur sekretessbrytande bestämmelser ska användas i sina respektive arbeten. Brås (2021) och RiRs (2020) resultat visar på relevansen att undersöka polisens och socialsekreterares upplevda handlingsutrymme avseende informationsutbyte samt huruvida sekretess ses som ett hinder.

1.2 Rättssociologisk relevans

I den aktuella studien undersöks lagtillämpares upplevda handlingsutrymme i förhållande till sekretesslagstiftningen, vilket är rättssociologiskt relevant utifrån rättssociologins fyra byggstenar. De fyra byggstenarna är *law in books*, *law in action*, *sociala normer* och *levande rätten*, vilka alla har en relation till varandra (Baier, Svensson & Nafstad 2018, s. 13). I den aktuella studien blir relationen mellan *law in action* och *law in books* relevant eftersom gräsrotsbyråkraterna, det vill säga poliser och socialsekreterare, är de som tillämpar den kodifierade statsrätten (Baier, Svensson & Nafstad 2018, ss. 16, 57). Lagtillämparens syn på möjligheter och begränsningar till informationsutbyte i brottsförebyggande syfte utifrån upplevt handlingsutrymme i förhållande till nuvarande sekretesslagstiftning, är därmed relevant ur ett rättssociologiskt perspektiv.

Studien är även rättssociologiskt relevant eftersom den belyser polisens och socialsekreterares förutsättningar för normbildning avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte. Larsson och Engdahl (2011, ss. 258-259) talar om social kontroll via normstyrning. Författarna menar att entreprenörer har internaliserat de normer som ingår i den sociala kontrollen och kan sägas styr sig själva mot accepterade handlingar. De har internaliserat normerna till den grad att de upplever en samstämmighet mellan den sociala kontrollen och den inre självregleringen (Larsson & Engdahl 2011, ss. 258-259). Författarnas perspektiv om internaliserade normer synliggörs i aktuell studie på så sätt att även poliser och socialsekreterare internaliserar

normer för informationsutbyte. Analysen av normbildning berör dels arbetssättet gällande informationsutbyte, dels intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att bidra med kunskap om informationsutbytet i Malmö stad mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år, med beaktande av de möjligheter och begränsningar som följer av sekretesslagstiftningen. Studien synliggör även gräsrotsbyråkraters perspektiv på å ena sidan vikten av integritetsskyddsaspekterna och å andra sidan vikten av brottsbekämpande arbete. Följande frågeställningar kommer att besvaras:

1. Hur upplever gräsrotsbyråkrater inom Polismyndigheten respektive socialtjänsten sitt individuella handlingsutrymme avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga?
2. Hur upplever poliser och socialsekreterare förutsättningar för informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga?
3. Vilka normer för arbetssätt och intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning kan identifieras inom Polismyndigheten och socialtjänsten vid informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga?

1.4 Avgränsningar

Utifrån studiens syfte har avgränsningar varit nödvändiga. En första avgränsning är att enbart behandla 10 kap. 18 a & 27 §§ OSL (SFS 2009:400). 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) behandlar socialtjänstens möjligheter att utbyta information med polisen i brottsförebyggande syfte vad gäller barn och unga under 21 år. Paragrafen säger dock ingenting om polisens möjligheter att utbyta information med socialtjänsten vilket är varför generalklausulen 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400), som föreskriver Polismyndighetens möjligheter att utbyta information med socialtjänsten, även tillämpas. Eftersom studiens syfte är att bidra med kunskap om informationsutbytet i Malmö stad mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år, är paragraferna således av relevans. Flera myndigheter berörs av sekretesslagstiftningen men den aktuella studien behandlar enbart Polismyndigheten och socialtjänsten. I åtanke finns att även kriminalvård, skola och

psykiatri kan vara aktuella gällande informationsutbyte med polis och socialtjänst i brottsförebyggande syfte, men på grund av studiens begränsade omfattning valdes i slutändan enbart Polismyndigheten och socialtjänsten.

Fortsatt har studien även avgränsats till att enbart studera ett geografiskt område. Kontakter fanns i Malmö, Lund och Helsingborg men valet föll på Malmö på grund av närheten till staden. Malmö har även högre brottslighet jämförelsevis med Lund och Helsingborg (Brottsförebyggande rådet 2023), vilket kräver mer brottsförebyggande arbete. En ytterligare anledning till att studien avgränsats till polisen och socialtjänsten i Malmö är för att det redan finns en etablerad samverkan avseende informationsutbyte (Kunskapsguiden 2021), vilket ansågs fördelaktigt vid genomförandet av intervjuerna.

2 Bakgrund

Avsnittet presenterar först en allmän bakgrund avseende samverkan och samverkan mellan specifikt Polismyndigheten och socialtjänsten. Därefter redogörs en allmän bakgrund avseende sekretess och sekretess inom Polismyndigheten och socialtjänsten. Slutligen presenteras de sekretessbrytande bestämmelserna och deras tillämpning i brottsförebyggande syfte.

2.1 Samverkan enligt lagstiftning

En myndighet ska enligt 8 § 1 st. FL (SFS 2017:900) inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter. Myndigheterna ska göra vad de kan för att underlätta för varandra, med hänsyn till att myndigheten måste prioritera sin egen verksamhet och själv avgöra om resurser kan avsättas. Formerna för samverkan mellan myndigheter kan variera beroende på ändamålet (Justitiedepartementet 2016, ss. 70-71). I de fall samverkan innebär informationsutbyte är myndigheten enligt 6 kap. 5 § OSL (SFS 2009:400) skyldig att lämna ut uppgiften om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det hindrar arbetets behöriga gång.

2.1.1 Samverkan mellan Polismyndigheten och socialtjänsten

Både Polismyndigheten och socialtjänsten har centrala roller i det brottsförebyggande arbetet bland barn och unga. Enligt 5 kap. 1 § SoL (SFS 2001:453) ska socialnämnden

bland annat arbeta för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt ge det stöd och skydd som behövs. Socialnämnden ska också arbeta för att barn och unga inte vistas i skadliga miljöer samt följa utvecklingen hos barn och unga som riskerar ogynnsam utveckling. I förarbeten beskrivs hur direktkontakter med bland annat polis är en naturlig del av socialtjänstens arbete i sådana sammanhang (Utredningen mot kriminella grupperingar 2010, s. 60). Vidare ska socialnämnden också enligt 5 kap. 1 a § SoL (SFS 2001:453) samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs vid misstanke om barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Polismyndigheten ska enligt 6 § 2 st. PL (SFS 1984:387) samverka specifikt med socialtjänsten och underrätta dem om förhållanden som bör föranleda åtgärd. Om polis påträffar någon som kan antas vara under 18 år och det finns en överhängande samt allvarlig risk för att ungdomen involveras i brottslig verksamhet får polisen med stöd i 12 § PL (SFS 1984:387) omhänderta ungdomen för att lämna över denne till föräldrar, vårdnadshavare eller socialnämnden. Enligt 39 § LUL (SFS 1964:167) ska myndigheter som handlägger ärenden om unga lagöverträdare samverka för att motverka att unga återfaller i brott. Samverkan anges vara exempelvis utarbetade rutiner för hur Polismyndigheten ska informera socialtjänsten (Justitiedepartementet 2014, ss. 27-28). Bland annat är Polismyndigheten enligt 14 kap. 1 § 1 st. SoL (SFS 2001:453) skyldig att genast anmäla till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om ett barn som far illa eller riskerar att fara illa.

2.1.2 Samverkansprojekt mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i Malmö

I Malmö finns flera samverkansprojekt mellan Polismyndigheten och socialtjänsten. Projektet *Sluta skjut* är ett samarbete mellan polis, kriminalvård, socialtjänst och engagerade civila medborgare för att minska skjutningar och andra grova våldsbrott. *Sluta skjut* arbetar utifrån två inventioner, Call-in och Custom Notification, som båda förmedlar budskapet att ingen ska bli dödad eller döda samt erbjuder hjälp för att komma ifrån kriminaliteten. Call-in är ett informationsmöte mellan utvalda gruppmedlemmar och aktörer som polis, socialtjänst, kriminalvård samt representanter från samhället som tillsammans arbetar med *Sluta skjut*. Custom Notification är å sin sida ett individuellt samtal som genomförs med en utvald gruppmedlem, polisen och

socialtjänsten. Det främsta målet med *Sluta skjut* är färre fall av dödligt och grovt våld utfört av kriminella grupper. Arbetet förväntas i sin tur leda till ökad upplevd trygghet i samhället, ett minskat behov av polisresurser för utredning av dödligt och grovt våld samt ett minskat behov av sjukvårdens och samhällets övriga resurser för hantering av dödligt och grovt våld (Malmö stad 2023).

Två andra samverkansprojekt som är väl etablerade i Malmö är *Sociala insatsgrupper*, (SIG) och SSPF: *skola, socialtjänst, polis och fritid* (Polisen 2022). SIG och SSPF är båda samverkansprojekt för att förebygga att barn och unga begår brott, men med fokus för olika målgrupper. SIG vänder sig till ungdomar med högre risknivå att begå brott och utvecklades för att stötta unga till att lämna en kriminell livsstil. I grunden är det ett samverkansarbete mellan polis, socialtjänst och skola (Socialstyrelsen 2022, s 2). Gällande SIG är det socialtjänsten som ansvarar för att andra myndigheter och aktörer, exempelvis Polismyndigheten, görs delaktiga utifrån ungdomens personliga behov. Tillsammans tar myndigheterna utifrån sina respektive roller fram en gemensam åtgärdsplan. Kraftfulla och tydliga åtgärder används för att motverka att ungdomar rekryteras till kriminella nätverk samt för att bryta en negativ spiral. SSPF å sin sida utvecklades för att upptäcka ungdomar som är i riskzonen för att begå brott eller som är i en inledande fas till en kriminell livsstil (Socialstyrelsen 2022, s. 2). Till skillnad från SIG är det kommunerna som samordnar SSPF. Arbetssättet kan användas dels för en särskild grupp ungdomar, dels för ett individuellt barn eller ungdom och dels för att sätta in åtgärder i ett område. En enskild handlingsplan tas fram för det berörda barnet och varje myndighet bidrar med sin del (Polisen 2022).

2.2 Sekretess

Offentlighetsprincipen är central i svensk rättsordning. Den uttrycks på olika sätt i Sveriges grundlagar och innebär att allmänheten ska ha rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommuners verksamhet (Regeringen 2015). Det finns dock ett flertal undantag, bland annat för de uppgifter sekretess gäller. 1 kap. 1 § OSL (SFS 2009:400) reglerar bland annat myndigheters utlämnande av allmänna handlingar. Lagen innehåller även bestämmelser om tystnadsplikt och om förbud att lämna ut allmänna handlingar.

Sekretess innebär enligt 3 kap. 1 § OSL (SFS 2009:400) ett förbud att röja en uppgift muntligen, genom utlämnande av allmän handling eller på annat sätt. En sekretessbelagd uppgift definieras i paragrafen som en uppgift för vilken sekretess gäller i ett enskilt fall. En uppgift som är sekretessbelagd får enligt 8 kap. 1 § OSL (SFS 2009:400) inte röjas för enskilda eller andra myndigheter om inte lagstöd finns. Om en prövning i ett enskilt fall resulterar i att uppgiften inte är sekretessbelagd enligt en eller flera bestämmelser, samtidigt som den är sekretessbelagd enligt andra bestämmelser, ska bestämmelsen om sekretess enligt 7 kap. 3 § OSL (SFS 2009:400) ha företräde om inte annat anges.

I 15-40 kap. OSL (SFS 2009:400) finns bestämmelser om när sekretess föreligger. Sekretess gäller dels till skydd för allmänna intressen såsom rikets säkerhet, intresset att förebygga eller beivra brott och det allmännas ekonomiska intresse, dels till skydd för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden. Om en sekretessbelagd uppgift röjs kan myndighetspersonen dömas för brott mot tystnadsplikten enligt 20 kap. 3 § 1 st. BrB (SFS 1962:700).

2.2.1 Sekretess inom Polismyndigheten och socialtjänsten

Enligt 26 kap. 1 § 1 st. OSL (SFS 2009:400) gäller inom socialtjänsten sekretess för uppgift om en enskilda personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den lider men. Bestämmelsen innebär ett omvänt skaderekvisit, det vill säga att presumtionen är för sekretess (Justitiedepartementet 2011, s. 15). För Polismyndigheten gäller sekretess enligt 35 kap. 1 § 1 st. OSL (SFS 2009:400) för uppgift om en enskilda personliga och ekonomiska förhållanden om det antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller för uppgifter som förekommer bland annat i förundersökningar i brottmål eller annan verksamhet som syftar till att förebygga brott. Även denna bestämmelse innebär ett omvänt skaderekvisit.

2.3 Sekretessbrytande bestämmelser

Sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess regleras i 10 kap. OSL (SFS 2009:400) samt i anslutning till sekretessbestämmelserna i de olika kapitlen. En sekretessbrytande bestämmelse innebär enligt 3 kap. 1 § OSL (SFS

2009:400) att en uppgift som är sekretessbelagd får lämnas ut under vissa förutsättningar. De sekretessbrytande bestämmelserna har utformats efter en intresseavvägning mellan å ena sidan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och å andra sidan det intresse den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda (Justitiedepartementet 2011, s. 14). En sekretessbelagd uppgift får lämnas ut till andra myndigheter om den enskilde som uppgiften handlar om samtycker till utlämnandet. En uppgift får också lämnas till en enskild eller annan myndighet om uppgiften är nödvändig för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra ett åliggande. Ett nödvändigt utlämnande ska dock ske restriktivt och en mer effektiv verksamhet är inget tillräckligt skäl (Justitiedepartementet 2011, s. 17).

2.3.1 Sekretessbrytande bestämmelser i brottsförebyggande syfte

Enligt propositionen, *med förslag till sekretesslag m.m* (Ullsten & Romanus 1979, s. 326), tillkom generalklausulen 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400) för att möjliggöra informationsutbyte i de fall myndigheterna ansåg att utlämnande av uppgift borde ha företräde framför det intresse som sekretessen ämnar att skydda. Med stöd i generalklausulen 10 kap. 27 § 1 st. OSL (SFS 2009:400) får således sekretessbelagda uppgifter lämnas till en annan myndighet i sådana fall. Det finns ingen skyldighet för myndigheten att före utlämnandet inhämta yttrande från den enskilda som uppgiften handlar om, eftersom en sådan skyldighet anses vara praktiskt ogenomförbar (Justitiedepartementet 1979, s. 328). Generalklausulen 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400) kan tillämpas av Polismyndigheten, men inte av socialtjänsten på grund av socialtjänstsekretess (Justitiedepartementet 2011, s. 19).

År 2013 infördes därför en sekretessbrytande bestämmelse i OSL (SFS 2009:400) som innebär att en uppgift som rör en enskild under 21 år ska kunna lämnas från socialtjänsten till Polismyndigheten utan att hindras av sekretess, med syftet att öka möjligheterna till informationsdelning mellan polis och socialtjänst i brottsförebyggande arbete (Justitiedepartementet 2011, s. 1). Bakgrunden till införandet var att det ansågs viktigt och nödvändigt med ett visst informationsutbyte polis och socialtjänst emellan för att samverka mot ungdomsbrottslighet, men att dåvarande sekretesslagstiftning upplevdes otydlig och svårtillämpad och därmed

utgjorde ett hinder för samarbetet. Framförallt uppgavs socialtjänstens utrymme att lämna uppgifter till polisen vara begränsat (Justitiedepartementet 2011, s. 24).

I propositionen till lagförslaget, *Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet* (Justitiedepartementet 2011, s. 24), påpekas att ett utlämnande av uppgifter i så stor utsträckning som möjligt bör ske i samförstånd med ungdomen eller dennes vårdnadshavare. Utlämnandet bör ske i samförstånd eftersom en av socialtjänstens utgångspunkter är frivillighet och självbestämmande samt att den enskildes förtroende gentemot socialtjänsten är av stor vikt. Mot detta måste dock Polismyndighetens och socialtjänstens samverkansmöjligheter att förhindra en kriminell utveckling hos ungdomen vägas, och möjligheten för socialtjänsten att lämna uppgifter till polisen i brottsförebyggande syfte trots avsaknad av samtycke anses avgörande för en fungerande samverkan (Justitiedepartementet 2011, s. 24). I propositionen poängteras att en ny sekretessbrytande regel på området bör ges ett begränsat tillämpningsområde och ligga i linje med grundläggande förutsättningar och mål för socialtjänsten, just med tanke på att den enskildes förtroende för socialtjänsten ska upprätthållas (Justitiedepartementet 2011, s. 25). Det är således möjligheterna för socialtjänsten att lämna uppgifter till polisen om unga i brottsförebyggande syfte som utökas, inte i brottsutredande syfte (Justitiedepartementet 2011, s. 26).

För att en uppgift ska få lämnas ut krävs det enligt Utredningen mot kriminella grupperingar (2010, s. 187) för det första att det föreligger en påtaglig risk för att ungdomen ska utöva brottslig verksamhet. En sådan risk föreligger i de fall ungdomen tidigare begått brott och befaras fortsätta, i de fall ungdomen umgås med kriminella eller i de fall ungdomen vistas i en sådan miljö som ökar risken för att själv bli indragen i kriminell verksamhet (Utredningen mot kriminella grupperingar 2010, s. 187). Vidare ska uppgiften i fråga antas bidra till att förhindra brottslighet och bedömas lämplig att lämnas ut. I de fall polisen begär ut uppgift från socialtjänsten ska de informera om vilka omständigheter som ligger till grund för bedömningen gällande risken för att ungdomen kommer att utöva brottslig verksamhet, och hur uppgiften i fråga kan antas bidra till att förhindra det. Det åligger sedan socialtjänsten att bedöma förutsättningarna för utlämnande av uppgift. Att en uppgift bedöms olämplig att lämna ut kan exempelvis grunda sig i planerade eller pågående insatser, hänsyn till ungdomens återanpassning

eller på grund av att inte bryta det förtroende som ungdomen visat. Någon uppgiftsskyldighet enligt 6 kap. 5 § OSL (SFS 2009:400) föreligger således inte (Utredningen mot kriminella grupperingar 2010, s. 188).

Informationen som kan tänkas behövas för att förebygga brott handlar främst om uppgifter angående var ungdomen brukar befinna sig, såsom adress, arbetsplats eller skola. Sådana uppgifter behövs för att polisen ska kunna komma i kontakt med ungdomen och hålla uppsikt. Polisen kan också få del av harmlösa uppgifter beträffande ungdomens familj och kompiskrets, samt uppgifter om socialtjänstens vidtagna eller planerade åtgärder som polisen anses kunna få del av. I allmänna ordalag och så länge det inte går att hänföra till en viss situation får också uppgifter om brottsmisstankar och narkotikamissbruk lämnas ut, dock inte konkreta brottsmisstankar (Utredningen mot kriminella grupperingar 2010, s. 187). Bestämmelsen lämnar avsiktligt ett visst utrymme för flexibilitet gällande vilka typer av uppgifter som kan lämnas ut (Justitiedepartementet 2011, s. 28).

3 Tidigare forskning

Genom litteraturöversikten identifieras litteratur som på olika sätt berör polisens och socialsekreterares handlingsutrymme i samverkan samt diskussionen gällande å ena sidan integritetsskyddsaspekterna och å andra sidan brottsbekämpning. Först görs en beskrivning av tillvägagångssättet för litteraturöversikten och därefter presenteras den tidigare forskningen utifrån de tematiska utgångspunkter som har identifierats i den aktuella litteraturöversikten (Bryman 2017, s. 703; Urinboyev, Wickenberg & Leo 2016, ss. 522, 534, 543-544). De teman som har identifierats är: (1) handlingsutrymme för samverkan mellan polis och socialtjänst och (2) intressekonflikter i samverkan mellan polis och socialtjänst.

3.1 Tillvägagångssätt för litteraturöversikt

Litteraturöversikten genomfördes i databasen LUBSearch med ett krav på att publikationerna skulle vara *peer reviewed*. Litteraturöversikten baserades på två sökningar. En första sökning genomfördes med sökorden 'polis*' AND 'socialtjänst*' OR 'socialsekreterare*' OR 'socialarbetare*' AND 'sekretess*', vilket resulterade i en

publikation. Eftersom sökningen inte gav ett önskvärt antal publikationer gjordes en andra sökning. I sökningen togs sökordet 'sekretess*' bort. Denna sökning resulterade i elva publikationer, varav fyra valdes ut som relevanta för den aktuella studien eftersom de behandlar handlingsutrymme för samverkan mellan poliser och socialsekreterare samt diskussionen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning. Den andra sökningen genomfördes även på engelska med sökorden 'police*' AND 'social service*' OR 'social secretary*' OR 'social work*' AND 'sweden*', för att få fram publikationer skrivna på engelska men med svensk kontext, vilket dock resulterade i noll relevanta publikationer. Urvalet av litteratur är således avgränsat till enbart svenska publikationer gällande samverkan mellan Polismyndigheten och socialtjänsten. Det finns en medvetenhet om att studien sålunda går miste om forskning som belyser området utifrån en bredare internationell kontext. Eftersom studien däremot enbart har fokus på svensk lagstiftning och gräsrotsbyråkrater verksamma inom Polismyndigheten och socialtjänsten i Sverige ansågs enbart svenska publikationer som betydelsefulla. Publikationerna som använts till studiens område för tidigare forskning är publicerade mellan årtalen 2011 och 2021. Enbart fyra publikationer kan verka något vagt. Lite tidigare forskning om studiens undersökningsområde styrker dock sålunda behovet av genomförandet av aktuell studie.

3.2 Handlingsutrymme för samverkan mellan polis och socialtjänst

Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, s. 645) framhåller att sekretessen generellt sett är starkare hos socialtjänsten i jämförelse med polisen, men att utsträckningen av socialtjänstens sekretess är beskuren av flera sekretessbrytande bestämmelser som inte minst går att tillämpa när det gäller att förhindra vidare brottslighet. Vad gäller handlingsutrymme inom respektive myndighet avseende informationsutbyte menar Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, s. 645) samt Bäckman (2021, s. 85) att polisen däremot har större möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten än tvärtom. Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, s. 645) anser således att polisen kan sägas ha ett större handlingsutrymme genom att den sekretessbrytande generalklausulen 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400) är tillämplig när socialtjänsten efterfrågar uppgifter. Bäckman (2021, s. 99) påpekar dock att polisen blir mer beroende av socialtjänsten än tvärtom, på grund av att det är socialtjänstens tillämpning av 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) som är avgörande för huruvida informationsutbytet sker eller inte.

Johansson (2011, s. 54) menar däremot att socialtjänstens målrationella beslutslogik ökar deras tolknings- och handlingsutrymme, eftersom principen om vilka medel som leder till bäst måluppfyllelse ökar möjligheten att väga in andra grunder än de rättsligt definierade i beslutsfattandet. Med bakgrund i detta menar Johansson (2011, s. 54) att socialtjänsten kan ha större makt- och handlingsutrymme i jämförelse med polis, som i stället styrs av normrationalitet.

Bäckman (2021, s. 99) förklarar att den rättsliga regleringen gällande samverkan skulle behöva ges mer klara och tydliga regler för att öka möjligheterna till samverkan mellan polis och socialtjänst. Begränsningen i regleringens grundstruktur är beroende av offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Ett exempel är att den enskilda individen måste ge sitt samtycke till att myndigheterna utbyter information med varandra. Författaren menar dock att det brottsförebyggande arbetet kan anses vara för betydelsefullt, både för den enskilda individen och för samhället i stort, för att behöva vara beroende av ungdomens och vårdnadshavarnas samtycke. För att öka möjligheterna för samverkan menar författaren att en sekretesslagstiftning som i högre grad, eller på ett tydligare sätt, medger utbyte av uppgifter mellan polisen och socialtjänsten skulle kunna kompensera för bristerna i regleringen. Bäckman (2021, s.99) argumenterar för att en tydligare reglering avseende vilka uppgifter som ska lämnas ut och vid vilken tidpunkt kan antas leda till att möjligheterna för samverkan ökar och sålunda kompensera för bristerna i regleringen.

Utöver rättsliga förutsättningar poängterar Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647) även vikten av tillit, kunskap och resurser. Tilliten bygger på att de som samverkar litar på varandra, dels vad gäller vikten av en god relation, dels gällande att lita på kunskapen som vardera besitter. Kunskapen rör den befintliga sekretesslagstiftningen och att handlingsutrymmet ska användas på ett optimalt sätt (Hjertstedt, Hansson & Sundqvist 2020, ss. 646-647). Bäckman (2021, s. 97) förklarar i sin tur att en förutsättning för samverkan är att myndigheterna som samverkar med varandra förenar sina kunskaper. Resurser menar Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647) vidare handlar om att det måste finnas någon som inte bara mottar utan också behandlar och vidtar åtgärder med anledning av den erhållna uppgiften.

3.3 Intressekonflikter i samverkan mellan polis och socialtjänst

Flera av publikationerna berör intressekonflikter som kan uppstå i samverkan mellan polisen och socialtjänsten eftersom de olika myndigheterna arbetar på olika sätt. Lunneblad (2021, s. 205) menar att olika professioner använder sig av olika tolkningsrepertoarer för att kategorisera unga med riskbeteende. Författaren förklarar att ett genomgående dilemma är spänningen mellan kontroll och ansvarsgörande, eftersom de olika professionerna har olika sätt att se på dilemmat. Polisens insatser handlar om att ansvariggöra ungdomarna för deras handlingar genom att återta kontrollen över unga med ett riskbeteende och markera vad som är rätt och fel genom att använda repressiva metoder. Skyddsvisitationer och orosamtal blir dels ett sätt att skydda ungdomarna från att begå brott, dels ett sätt att skydda samhället från kriminalitet (Lunneblad 2021, s. 205).

Polisens brottsbekämpande arbete är något som Johansson (2011, s. 54) beskriver har getts företräde gentemot socialtjänstens huvudansvar för barns skydd och stöd. Författaren förklarar att polisens straffrättsligt normrationella beslutslogik erhåller högre legitimitet i samverkan, jämförelsevis med socialtjänstens behandlingsinriktade och målrationella beslutslogik, i kontexten barnahus. Författaren menar att socialtjänsten i högre utsträckning låter sig påverkas av polisens straffrättsligt inriktade normrationella beslutslogik och även ibland övertar en straffrättslig inriktad logik. Polisen och socialtjänstens olika logiker kämpar om att få tolkningsutrymme inom ett visst område som de gemensamt täcker, vilket leder till att maktaspekten blir central. Maktaspekten kan i sin tur förklara varför socialtjänsten påverkas i sitt samverkansarbete med polisen och släpper sin logik till förmån för polisens, samt ibland argumenterar för och handlar efter deras logik (Johansson 2011, s. 54). Johansson (2011, s. 56) förklarar att det har påvisats att de intresseavvägningar som förhandlats fram generellt sett inte har resulterat i en jämvikt mellan socialrättsliga och straffrättsliga intressen. De straffrättsliga intressena har snarare vunnit tolkningsföreträde på bekostnad av de socialrättsliga, vilket i sin tur beror på de maktspel som tagit form genom samverkan mellan polisen och socialtjänsten (Johansson 2011, s. 56).

Bäckman (2021, s. 99) menar att förutsättningar för samverkan är begränsade av regleringen om sekretess vilket kan hänföras till betydelsen av ett gott skydd för den enskildes personliga integritet, något som är viktig för socialtjänstens arbete. Även Lunneblad (2021, s. 205) betonar att socialtjänstens relationsskapande arbetssätt med ungdomen väger väldigt tungt och att förtroende är en avgörande faktor. Vidare förklarar Bäckman (2021, s. 99) att utformningen av 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) kan hänföras till hänsynstaganden eller grundläggande principer som även är viktiga för socialtjänstens arbete. Till skillnad från Johansson (2011, ss. 54-56) menar Bäckman (2021, s. 100) således att socialtjänstens arbete kan tänkas väga tyngre än polisens, eftersom utformandet av nuvarande lagstiftning kan ses som ett uttryck för att intresset av sekretess och förutsättningar för socialtjänstens arbete väger tyngre än intresset av uppgiftslämnande myndigheter emellan. Bäckman (2021, s. 100) menar dock att även polisens brottsförebyggande arbete är viktigt och sålunda åsidosätts på grund av lagstiftningens utformning.

4 Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer de valda teorierna att presenteras och motiveras i relation till studiens syfte. Studiens resultat analyseras utifrån de teoretiska utgångspunkterna Lipskys (2010) individuella handlingsutrymme och Hydéns (2002) normmodell utifrån komponenterna vilja, kunskap och möjligheter. Lipskys (2010) teori möjliggör för att belysa gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme i lagens innebörd i relation till lagens praktik. Hydéns (2002) normmodell tillämpas som ett analytiskt redskap för att analysera förutsättningarna för informationsutbyte som norm, det vill säga vilken vilja och kunskap gräsrotsbyråkraterna har samt möjligheter med hänsyn till sekretesslagstiftningen. Analysen av normer gällande informationsutbytet berör dels etablerat arbetssätt, dels intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning.

4.1 Gräsrotsbyråkrater

Lipsky (2010, s. 3) förklarar att en gräsrotsbyråkrat är en offentlig tjänstearbetare som har stor handlingsfrihet i utförandet av sitt arbete eftersom de arbetar utifrån en direkt interaktion med medborgarna i samhället. Yrkesverksamma som poliser,

socialsekreterare och lärare är exempel på gräsrotsbyråkrater (Lipsky 2010, s. 3). Vidare förklarar Lipsky (2010, s. 13) att gräsrotsbyråkrater är lagtillämpare och tillämpar lagen utifrån två relaterade avseende. För det första tillhandahåller de ett stort handlingsutrymme i relation till de individer som de möter i deras respektive arbeten. För det andra leder deras individuella handlingar till byråbeteende (Lipsky 2010, s. 13).

En gräsrotsbyråkrat behöver ofta i sitt yrke tolka en situation snabbt och utifrån tolkningen ta ett beslut för att hantera en viss situation (Lipsky 2010, ss. 13-16), vilket sker under förhållanden med begränsad tid och information (Lipsky 2010, s. 29). I de fall en lag är tvetydig lämnar den utrymme för tolkning (Lipsky 2010, ss. 13-16). Gräsrotsbyråkraternas position i samhället tillåter dem att tillämpa lagen med hänsyn till viktiga aspekter i relation till interaktionen med medborgarna i samhället. Den beslutfattande rollen bygger på två sammanhängande aspekter utifrån deras position. Dels relativt hög grad av diskretionär makt, det vill säga ett stort handlingsutrymme att tillämpa lagen, dels hög självständighet från deras organisatoriska myndighet (Lipsky 2010, s. 13).

Gräsrotsbyråkrater som poliser och socialsekreterare har en specifik roll i samhället. De arbetar inom den givna myndigheten och har rättsliga regleringar att förhålla sig till, och är sålunda längst ner i hierarkin. Lipsky (2010, s. 175) menar dock att gräsrotsbyråkrater anses ha mest makt eftersom det är de som utför policyn. Eftersom poliser och socialsekreterare bestämmer hur de ska handla utifrån en viss situation innehar de den normativa makten. Även om det finns styrning som 10 kap. 18 a & 27 §§ OSL (SFS 2009:400), är socialtjänsten och Polismyndigheten olika myndigheter med olika arbetssätt, systemvillkor samt handlingsutrymme som gör att lagstiftningen används på olika sätt beroende på kontexten och förutsättningarna. Det måste, som Hydén (2002, s. 289) påstår, finnas vilja, kunskap och möjligheter hos gräsrotsbyråkrater för att en viss handling ska ske.

4.2 Hydéns normmodell

Hydén (2002, s. 290) menar att normen som begrepp och normmodellen kan användas som ett analysredskap för systematisering av kunskap om mänskligt handlande. Hydéns (2002, s. 280) normmodell utgår från att människors normer har tre förutsättningar:

vilja, kunskap och möjligheter. Enligt Hydén (2002, s. 285) hör till varje kategori även bakomliggande förutsättningar. Bakom viljan till ett visst agerande finns motiv, drivkraft och de värden som individen omfattar. Motivationen kan i sin tur grunda sig på faktorer som ens inre samvete eller politik. Gällande kunskap handlar det inte enbart om boklig bildning, utan också om kognition och kommunikativ- och social kompetens. Ens kunskap beror på synen och uppfattningen av världen, vilket inte sällan grundar sig på faktorer som genus, etnicitet, utbildning, makt eller vilken position en har i samhället (Hydén 2002, s. 285). Snarare än att se normer som något som endast hör till den sociala sfären och därmed att moral är bestämmande för handlande, menar Hydén (2002, ss. 283, 287) att normer även har bakgrund i ett handlingssystem vilket påverkar systemvillkoren och därmed möjligheterna för normbildning. Systemvillkoren kan bland annat vara naturliga, fysiska eller samhällsliga (Hydén 2002, s. 283). Alla ovan nämnda komponenter spelar enligt Hydén (2002, s. 285) följaktligen roll för normbildningen.

5 Metod och material

Studiens avsnitt, metod och material, beskriver inledningsvis den juridiska metoden som användes för att förklara relevant lagstiftning för studien. Sedan redogörs tillvägagångssättet som använts för att samla in det material som krävts för att studera polisens och socialsekreterares upplevda handlingsutrymme avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga. Därefter beskrivs studiens urvalsprocess, följt av analysmetod. Forskningsetiska principer redogörs sedan för att förklara de etiska överväganden som gjorts i den aktuella studien. Slutligen diskuteras studiens reliabilitet, validitet och överförbarhet.

5.1 Juridisk metod

Till den aktuella studien genomfördes en redogörelse av relevant lagstiftning i bakgrundsavsnittet, i syfte att ge läsaren en rättslig kontext gällande vad poliser och socialsekreterare har att förhålla sig till vid informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år. För redogörelsen tillämpades juridisk metod, vilket Zetterström (2022, s. 93) beskriver kan användas för att avgöra om en eller flera regler är möjliga att tillämpa på en aktuell situation och för att förklara ett sammanhang av reglernas funktioner, innebörd eller syften.

Det viktigaste steget är att avgränsa området till de rättskällor som är relevanta för den aktuella studien (Zetterström 2022, ss. 97, 105). Det beslutades att 10 kap. 18 a & 27 §§ OSL (SFS 2009:400) är av mest relevans, eftersom paragraferna behandlar när det för socialtjänsten respektive Polismyndigheten finns lagligt utrymme att bryta sekretessen i brottsförebyggande syfte vad gäller barn och unga under 21 år. Andra kapitel och paragrafer i OSL (SFS 2009:400) som bedömdes vara relevanta redogörs även för. I övrigt redogörs även andra relevanta lagar såsom PL (SFS 1984:387), SoL (SFS 2001:453) och FL (SFS 2017:900). Även BrB (SFS 1962:700), LUL (SFS 1964:167) och UtL (SFS 2005:716) redovisas kortfattat. Zetterström (2022, ss. 107-108) rekommenderar även att se över vad rättskällorna säger genom läsning av lagtext och förarbeten om det behövs. I den aktuella studien redogörs både propositioner och statens offentliga utredningar för att förklara tillkomsten av de sekretessbrytande bestämmelserna.

5.2 Datainsamlingsmetod

I den aktuella studien tillämpas kvalitativ metod för datainsamlingen. I kvalitativ metod läggs tonvikten snarare på kvalitet och ord snarare än kvantitet och siffror. Ett kvantitativt angreppssätt hade genererat ett större urval och möjliggjort att generalisera resultatet, men eftersom studien syftar till att undersöka poliser och socialsekreterares upplevelser var sålunda intervjupersonernas resonemang av intresse. En kvalitativ metod möjliggör detta (Bryman 2018, s. 454).

Den metodologiska ansats som sålunda valdes för att kunna besvara studiens frågeställningar är semistrukturerade intervjuer (Bryman 2018, ss. 561, 563; Denscombe 2018, ss. 269-270) med sammanlagt fyra stycken gräsrotsbyråkrater verksamma inom Polismyndigheten och socialtjänsten. Intervjuerna genomfördes med två poliser och två socialsekreterare. En kvantitativ strukturerad intervju utgörs av ett fastställt intervju- eller frågeschema med mestadels slutna frågor, och intervjupersonerna måste således välja mellan ett begränsat antal svarsalternativ (Bryman 2018, ss. 257-259). Eftersom målet med studien snarare är att identifiera gräsrotsbyråkraternas ståndpunkter och kunna anpassa fokuset utefter viktiga frågor eller svar som kan dyka upp under intervjuerna, ansågs därför en kvalitativ ansats mer

lämplig. Kvalitativa intervjuer är ofta mer flexibla och ger sålunda utrymme för intervjupersonerna att berätta mer fritt (Bryman 2018, ss. 561-563).

Ambitionen med intervjuerna var att bjuda in till ett samtal eftersom gräsrotsbyråkraters erfarenheter och expertis inom studiens ämne efterfrågades, vilket hade begränsats om intervjuerna utgått från ett fastställt intervjuschema (Bryman 2018, s. 257). Intervjuerna utgick istället från en intervjuguide (se bilaga 2), vilket kan jämföras med en minneslista över vilka områden som skulle täckas under intervjun (Bryman 2018, ss. 563, 565; Crang & Cook 2007, s. 60). Intervjuguiden utformades efter teman som hade sin grund i studiens frågeställningar (Bryman 2018, ss. 562-563, 581; Crang & Cook 2007, ss. 52-53, 66-68). För att kvalitetssäkra datainsamlingsmetoden testades intervjuguiden i en pilotintervju (Bryman 2018, s. 332; Dalen 2015, s. 40). Efter avslutad pilotintervju diskuterades frågorna med intervjupersonen och vad som kunde förbättras samt vad som gick bra (Dalen 2015, s. 40).

Efter såväl skriftligt som muntligt samtycke från intervjupersonerna spelades intervjuerna in med hjälp av en mobiltelefon (Bryman 2018, ss. 566, 577-579). Det var av vikt att säkerställa att intervjuerna genomfördes i en lugn och ostörd miljö för att intervjupersonerna skulle känna sig trygga och kunna öppna upp sig, och därför genomfördes intervjuerna på respektive intervjupersons arbetsplats (Bryman 2018, s. 566). Intervjuerna tog mellan 45 och 75 minuter. Under intervjuerna fördes även skriftliga fältanteckningar ifall intervjuaren velat få ett mer detaljerat svar eller ställa en följdfråga (Bryman 2018, ss. 261, 533-538; Denscombe 2018, s. 396). Efter avslutad intervju informerades intervjupersonerna om att personerna bakom studien fanns tillgängliga via mail eller telefon för komplettering eller frågor. Direkt efter varje avslutad intervju genomfördes transkriberingen för att inte behöva transkribera allt material samtidigt, utan istället behålla en kontinuerlig analys av transkriberingarna (Bryman 2018, s. 579; Denscombe 2018, ss. 395-396). För att förenkla för läsaren togs muntlighetens oklarheter bort, såsom 'hummanden', långdragna pauser och 'onödiga' upprepningar (Klein 1990, s. 48). Det fullständiga transkriberade materialet finns tillgängligt för examinator och opponenter vid önskemål.

5.3 Urval

Urvalet för studien är ett subjektivt målstyrt urval, vilket innebär ett icke-sannolikhetsurval. Studien har inte strävat efter att slumpmässigt välja ut undersökningsdeltagare utan har på ett strategiskt sätt valt ut deltagare som är relevanta för studiens frågeställningar. Gräsrotsbyråkraterna har handplockats utifrån deras kunskaper och erfarenheter de har inom ämnet. Med ett subjektivt målstyrt urval kunde studien sålunda rikta in sig på de gräsrotsbyråkrater som ansågs vara mest relevanta (Bryman 2018, ss. 496, 498; Denscombe 2018, ss. 59, 67-69). För att komma i kontakt med adekvata intervjupersoner tillämpades i sin tur ett snöbollsurval. Via mail och telefon togs en första kontakt med ett antal personer inom Polismyndigheten respektive socialtjänsten som ansågs relevanta eftersom de har expertis inom studiens ämne, vilka i sin tur föreslog relevanta intervjupersoner med erfarenhet och kunskap inom undersökningsområdet (Bryman 2018, ss. 496, 504-505; Denscombe 2018, s. 70).

Det hade varit önskvärt att uppnå vad som kallas teoretisk mättnad, vilket vid intervjustudier innebär att nya intervjuer inte längre genererar ny information (Bryman 2018, s. 688). Det är svårt att från början veta hur många intervjupersoner som behövs för att uppnå teoretisk mättnad och troligen hade urvalsstorleken behövt vara större för att uppnå full teoretisk mättnad. Dock upplevdes det att liknande information framkom från alla intervjupersoner vilket gör att en viss teoretisk mättnad möjligen uppnåtts (Bryman 2018, ss. 506-508).

5.4 Analysmetod

Den analysmetod som användes för att analysera datainsamlingen är en tematisk analys, vilket innebär att teman har eftersökts i transkriberingarna (Bryman 2018, s. 702). Olika kategorier identifierades i transkriberingarna för att hitta teman kopplade till studiens undersökningsämne. Repetitioner av ord och meningar har identifierats och vikt har lagts vid att hitta likheter och skillnader i intervjupersonernas beskrivning av olika teman utifrån studiens undersökningsämne (Bryman 2018, s. 705). Transkriberingarna granskades och kodades gemensamt genom att olika uttalanden från intervjupersonerna markerades med olika färger, vilka utgjorde delteman som identifierats utifrån den aktuella studiens frågeställningar (Bryman 2018, ss. 704, 707).

5.5 Forskningsetiska principer

Eftersom studien tillfrågar myndighetspersoner om sin yrkesroll har det varit särskilt viktigt att ta hänsyn till etiska överväganden, varpå de fyra huvudkraven gällande forskningsetiska principer, informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet, tagits i beaktande (Lindstedt 2019, s. 51). För att säkerställa kraven skickades ett informationsbrev (se bilaga 1) ut till samtliga intervjupersoner innan genomförandet av intervjuerna (Lindstedt 2019, ss. 309-311).

Informationskravet har uppfyllts genom att intervjupersonerna har informerats om deras deltagande i studien, studiens syfte, tillvägagångssättet för studien, uppgifter om personerna bakom studien och att studien kommer offentliggöras (Lindstedt 2019, s. 51). Samtyckeskravet handlar om att deltagarna har rätt till att själva bestämma över sin medverkan, hur länge de vill medverka och att de när som helst kan avbryta intervjun utan skäl (Denscombe 2018, s. 446; Lindstedt 2019, s. 52). Samtyckeskravet har uppfyllts på så sätt att alla intervjupersoner fyllt i den svarsblankett (se bilaga 1) som fanns bifogad med informationsbrevet. Intervjupersonerna har även lämnat ett muntligt samtycke innan varje påbörjad intervju. Vidare har konfidentialitetskravet uppfyllts genom att fältanteckningar, transkribering och inspelat material behandlas konfidentiellt genom att obehöriga inte kommer kunna ta del av uppgifterna eftersom materialet raderas efter att studien examinerats. Konfidentialitetskravet har även säkerställts på så sätt att intervjupersonerna har pseudonomiserats (Lindstedt 2019, ss. 52-55). Nyttjandekravet är det fjärde och sista huvudkravet och har uppfyllts genom att den empiri som insamlats enbart används i syfte för studien (Lindstedt 2019, s. 55).

5.6 Reliabilitet, validitet och överförbarhet

Empirin som används i studien kommer från förstahandskällor i och med att det är intervjuer med gräsrotsbyråkrater, vilket ökar reliabiliteten i studien eftersom det är tillförlitliga källor som använts (Bryman 2018, s. 207). Den externa reliabiliteten, som handlar om i vilken utsträckning studien kan replikeras, är emellertid svår att uppfylla. Detta eftersom det nästintill är omöjligt att frysa en specifik miljö och de sociala betingelser som finns där, för att kunna göra den replikerbar. Den externa reliabiliteten ökar däremot till följd av att intervjutillfällena liknade varandra på så sätt att alla intervjuer genomfördes fysiskt utifrån intervjuguiden och bidrog till att intervjuerna

mer efterliknande samtal än intervjuer. Eftersom studien genomförts av flera personer har det varit viktigt att komma överens om hur resultaten ska tolkas för att bibehålla en god intern reliabilitet. Den interna reliabiliteten har i den aktuella studien uppfyllts genom att intervjuerna och analysen genomförts tillsammans och i samråd (Bryman 2018, s. 465).

Det går att argumentera för att studien når hög validitet eftersom de metodologiska ansatserna noggrant valts ut för att kunna besvara studiens frågeställningar och mäter sålunda det som studien avser att mäta (Bryman 2018, s. 209). Däremot kan den externa validiteten försvagas något eftersom resultatet är svårt att generalisera till andra sociala miljöer på grund av att urvalsstorleken är liten (Bryman 2018, s. 466). Eftersom studien bland annat utgår från ett icke-sannolikhetsurval, går det inte utifrån ett målstyrt urval att generalisera till en större population (Bryman 2018, s. 496). Gällande generaliserbarhet är syftet med kvalitativ forskning snarare att skildra den specifika situationen än att generalisera till populationer i andra miljöer. Angreppssättet överförbarhet används i högre grad och innebär en föreställningsprocess gällande i vilken mån resultatet kan tillämpas på andra jämförbara fall. (Denscombe 2018, s. 422; Bryman 2018, ss. 467-468, 484-485). Resultatet i aktuell studie bygger på ett relativt få antal individer på grund av dess kvalitativa karaktär, vilket innebär ett djupare men smalare perspektiv. På så sätt kan det vara svårt att argumentera för generaliserbarheten, men öppnar möjligheten för överförbarhet.

6 Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras gräsrotsbyråkraters upplevda handlingsutrymme avseende informationsutbyte med beaktande av de möjligheter och begränsningar som följer av sekretesslagstiftningen, diskussionen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning samt etablerat arbetssätt vid informationsutbyte. De fyra genomförda intervjuerna presenteras och analyseras främst med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna och tidigare forskning. Analysen anknyter även till Brås (2021) och RiRs (2020) undersökningar samt bakgrundsavsnittet, där relevant lagstiftning har presenterats.

De kategorier som utifrån studiens syfte identifierats i transkriberingarna och sedan presenteras och analyseras är: (1) möjligheter och begränsningar till

informationsutbyte, (2) diskussionen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning samt (3) etablerat arbetssätt. De intervjuade socialsekreterarna benämns som Sven och Sofia, och poliserna som Per och Pia.

6.1 Möjligheter och begränsningar till informationsutbyte

Den sekretessbrytande bestämmelsen 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) menar Sofia öppnade upp för möjligheterna att tillsammans med polisen prata i brottsförebyggande syfte. Vidare uppger Sofia att det gav socialtjänsten samma möjligheter som polisen har med generalklausulen 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400). Även Per upplever att lagändringen innebar ökade möjligheter i de fall som rör ungdomskriminalitet.

Möjligheter är en faktor som Hydén nämner som en förutsättning för normbildning (Hydén 2002, s. 280). Intervjupersonerna ovan berättar om att möjligheterna till informationsutbyte mellan Polismyndigheten och socialtjänsten ökade i takt med lättnader i sekretessen. Lagändringen innebar således en förändring i det som Hydén (2002, ss. 283, 287) benämner systemvillkor, och är ett steg i normbildningsprocessen avseende informationsutbyte. Utifrån Lipsky (2010, s. 3) kan lättnaderna i sekretessen lett till ett större handlingsutrymme för gräsrotsbyråkraterna i deras beslutsfattande, eftersom de ökade möjligheterna till informationsutbyte lett till högre grad av diskretionär makt att tillämpa lagen (Lipsky 2010, s. 13).

Gällande begränsningar för nödvändigt informationsutbyte lyfts sekretessen i samtliga intervjuer i liten utsträckning som ett hinder. Två av de fyra intervjupersonerna nämner förvisso att möjligheterna till att samtala specifikt på individnivå kan begränsas av sekretess, inte minst gällande när skola är med på samtal eftersom 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) bara får tillämpas när informationsutbytet sker från socialtjänsten till Polismyndigheten. Per lyfter dock att det går att prata om olika situationer med verklig bakgrund om personuppgifter är borttaget. Per menar att det således möjliggör diskussioner om allmänna problembilder, såsom vad som behöver göras, vilket ansvar som ligger på respektive myndighet och hur de kan hjälpas åt. Även Sofia belyser möjligheten att samtala generellt:

Om man lyfter det på generell nivå, där är inget hinder att inte sitta med polisen och prata om vilka riskområden där finns i stan, var har vi öppen droghandel, hur ser trenderna inom ungdomsbrottsligheten ut, den typen av grejer, det är ju ingen sekretess på det. (Sofia)

Bäckman (2021, s. 99) anser dels att förutsättningarna för samverkan är begränsade av sekretesslagstiftning, dels att den rättsliga regleringen gällande samverkan bör regleras så att den ökar möjligheterna för samverkan mellan polis och socialtjänst. Ett exempel menar Bäckman (2021, s. 99) är att tydliggöra vilka uppgifter som får lämnas vid vilken tidpunkt. Sofias och Pers upplevelser går således inte i linje med Bäckmans (2021) slutsatser eftersom de menar att nuvarande rättsliga reglering ger möjligheter till samverkan, om informationsutbytet lyfts till generell nivå.

Både polis och socialsekreterare vittnar däremot om förundersökningssekretessen som en källa till frustration. Pia menar att vetskapen om viss information som framkommer i förundersökningarna hade underlättat dels i samverkansarbetet mellan myndigheterna, dels inom respektive verksamhets arbete. Pia beskriver en frustrerande situation utifrån följande citat:

Jag kan ju sitta på ett möte med en ungdom och socialsekreteraren och så får man sitta och typ säga att det går bra. Men man vet om att de är misstänkta för nya brott. (Pia)

Ovanstående citat från Pia överensstämmer således med vad Bäckman (2021, s. 99) anser gällande att sekretesslagstiftningen ibland kan begränsa förutsättningarna för samverkan. Enligt 35 kap. 1 § 1 st. OSL (SFS 2009:400) är förundersökningssekretessen dock viktig i det avseende att skydda den enskilde eller någon närstående till denne.

Per pratar flertalet gånger om att det krävs tid att samverka och bygga upp en nödvändig nivå av kunskap. Sofia anser att arbetet med informationsutbyte hämmas av sekretess ibland, men att det framför allt är andra faktorer som begränsar. Sofia menar att en faktor är tiden och förklarar att denna problematik visas när tid lagts på något som i slutändan visat sig vara en obefintlig oro. Vidare anser Sofia att arbetet som polis och socialsekreterare är begränsat av tid:

[...] den ska räcka till väldigt mycket, och ja polisen är hårt pressade och det är vi också. [...] nu handlar det om hur mycket kan vi göra med det vi har eller, vem har tid att gå på möte. (Sofia)

Lipsky (2010, s. 29) menar att gräsrotsbyråkrater i deras arbete är begränsade av tiden. Sofia förklarade att denna problematik visas när tid lagts på något som i slutändan visat sig vara en obefintlig oro, men som Lipsky (2010, ss. 13-16) menar behöver en gräsrotsbyråkrat i sitt yrke göra snabba tolkningar och ta snabba beslut. Vidare vittnar Sven om att flera ärenden per person på grund av tiden leder till en prioritering av de mest akuta och allvarliga ärendena:

Jag kan kolla tillbaks i akten och jag hade kunnat förutspå detta när han var 13-15, men jag kunde inte sitta varje vecka och ha möte med polisen, med skolan, med kurator, med allting. Jag har frågat om de vill ha insatser, de sa nej. Jag hade kunnat ha ett till möte och förklarat ännu mer, men jag hade inte tid. (Sven)

Inte heller Per skulle säga att det är sekretessen som begränsar informationsutbytet, utan att det största hindret snarare rör det fysiska:

Det som begränsar i det mesta är just det här att man sitter en bit ifrån varandra, man känner inte till varandra och man träffas inte och pratar inte med varandra. De avstånden i vardagen är det som behöver göras mest. Är det bara så att vi skapar dem kontaktytorna, det är inte sekretessbitar alls, utan det är det fysiska, tillgängligheten, tiden [...]. (Per)

Omplacering av poliser benämns också som en begränsning för att utveckla en bra samverkan. Pia förklarar att områdespolisers trygghetsskapande roll ofta innebär att de får andra uppdrag, ibland i andra kommuner, och att arbetet i det egna området därför avbryts. Detta lyfter även Sofia:

Det kan vara resurser, det kan vara uppdragen så som de ser ut i lagstiftning och allt vi ska göra och hinna med [...]. Så att på de resurserna och polisen, det här med det där uppe i Stockholm. Nu kommer där ju områdespoliser och poliser från hela landet upp till Stockholm och det är väl tveklöst att de behöver det, [...] men vad händer med alla områdena som de poliserna egentligen skulle varit på? (Sofia)

Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647) samt Brå (2021, s. 12) lyfter, liksom Per, Pia och Sofia, bland annat resurser som begränsningar för samverkan. Poliserna sitter långt ifrån varandra, känner inte till varandra och pratar inte med varandra, vilket begränsar deras arbete. Vidare flyttas poliser från Malmö till andra kommuner och städer för att hjälpa till, vilket gör att polisens resurser i Malmö i form av personal begränsas. Detta leder till att även informationsutbytet med socialtjänsten begränsas. Även om socialtjänsten delar uppgifter med polisen kanske det inte finns någon resurs till att motta uppgiften och vidta åtgärder, vilket Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647) menar är en förutsättning för samverkan. Informationsutbytet förlorar således sitt syfte.

Okunskap är det flera intervjupersoner som lyfter. Även om de själva personligen upplever sig rätt säkra på vad som får delas och inte, menar de att okunskap är en utmaning inom respektive verksamhet. Sofia menar att kunskap måste underhållas, förmedlas vidare inom myndigheterna och läras ut till nyanställda för att den inte ska vara avhängig av en specifik person. Det kan handla om hur orosanmälningar skrivs eller samverkan med polis. Per menar i sin tur att det även krävs kunskap i respektive myndigheters regelverk, uppdrag och förståelse. Okunskap blir ofta problemet vid hög omsättning av personal:

Den här kunskapen kring hur det fungerar och sekretesslagstiftning, hinder och möjligheter och hur man kan navigera i detta, den är inte lätt. Det tar tid. Det är väl polisens svårighet. Lite samma hävdar jag att det är med socialtjänsten. De som sitter som utredare på ungdomsärenden, det är ett slitigt och pressat arbete och det har varit hyfsat stor omsättning så det har inte heller fått socialtjänsterna till att ha kvar personal och kunna bygga det arbetet och kunna vara trygga i sina professioner. De har lite samma problem, det känns så i alla fall. (Per)

Pia talar om begränsningar i samband med nyanställda som saknar erfarenhet gällande informationsutbyte:

Sen tror jag att ju nyare du är desto mer restriktiv är du, men har du jobbat ett tag så märker du att men det här funkar ju faktiskt. Så att jag skulle noga säga att de som är nya är mycket mer benägna att inte göra fel. Och det är väl jättebra att inte de försöker

gå en massa genvägar. Medan har du jobbat ett tag så bara äh, ja men det där löser vi.

(Pia)

I både Brås (2021, s. 9) och RiRs (2020, s. 59) undersökningar presenteras att poliser och socialsekreterare upplever sekretess som ett hinder för informationsutbyte. Brå (2021, s. 12) menar däremot att en av de bakomliggande orsakerna är okunskap bland lagtillämparna. Genom intervjupersonernas upplevelser uttrycks således en medvetenhet om att okunskap om sekretesslagstiftningen utgör problemet, snarare än sekretesslagstiftningens lydelse, vilket går i linje med Brås (2021) och RiRs (2020) undersökningar.

Förutom resurser är även kunskap, enligt Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647), en förutsättning för samverkan. Även Bäckman (2021, s. 97) förklarar att en förutsättning för samverkan är att de samverkande myndigheterna förenar sina olika kunskaper. Per och Pia menar förvisso att kunskap finns, men att den är begränsad till specifika individer. Detta kan utifrån Hydéns normmodell tolkas som att det föreligger en risk för att förutsättningarna för normbildning gällande arbetssätt för informationsutbyte inte uppfylls, eftersom komponenten kunskap endast finns i begränsad utsträckning. Hydén (2002, s. 285) menar att kunskapen som någon besitter eller inte besitter kan grunda sig i faktorer som bland annat utbildning. Sofia menar att en åtgärd gällande problemet med okunskap, är att specifikt utbildning gällande informationsutbyte och sekretesslagstiftning ska ingå i polis- respektive socialhögskolan.

Flertalet gånger nämner Sofia att samordning som ett ansvar på kommunal och tjänstemannanivå utgör en begränsning. Detta leder till konsekvensen att vägledningen upplevs minimal, vilket även Per uttrycker:

Men vi skulle behöva lite tydligare skrivet vad vi får och ska göra, än det är idag. (Per)

Intervjupersonernas upplevelser om minimal vägledning stämmer överens med Brås (2021, s. 14) observation att det finns behov av tydligare riktlinjer för hur sekretessbrytande bestämmelser ska och får tillämpas. Det stämmer likaså överens med Bäckmans (2021, s. 99) upplevda behov av en tydligare reglering.

Sofia tror att en nationell samordning på statlig nivå hade dels gett mer styrning, dels ökat möjligheterna för det brottsförebyggande arbetet. Sofia uttrycker följande:

Det som jag tror kvarstår, det är som sagt någon form av nationell samordning kring den här problematiken och hur kan man jobba tillsammans. Inte bara på en kommun utan kommuner emellan och polisområden emellan. Det tror jag är nästa steg att titta på.
(Sofia)

När ungdomar rör sig över kommungränser upplevs sekretess som ett hinder för informationsutbyte. Brottsaktiva i Malmö kan ha anknytningar till andra städer, men på grund av sekretesslagstiftningen och frånvaro av nationell samordning förklarar Sofia att information inte får delas. På frågan om även poliser upplever att ungdomar som rör sig över gränser utgör ett problem svarar de följande:

Ja, är det så att de försvinner från mitt område där jag har ansvar så tar det ju tid innan de andra kollegorna som har ansvar för det området inser eller får reda på eller själv upptäcker på något vis att här är det nya killar som ställer till det, eller skapar brottslighet, otrygghet, störningar. (Per)

Asså det blandar sig, vi hänger ju inte alltid med. De skiter ju i våra gränser, faktiskt. Så att det är absolut ett problem. Och där är Polismyndigheten extremt dålig på samverkan. (Pia)

Flera intervjupersoner vittnar om att informationsutbytet begränsas av interna brister. Det handlar enligt Sofia om att poliser varken har en kontinuerlig dialog eller kontinuerligt informationsflöde vare sig med varandra på stationen eller med poliser på andra stationer. Även poliserna själva vittnar om interna brister:

Vi har lite olika tider och vi jobbar på olika stationer, och då är det avståndet och de sakerna. Så det här borde vi egentligen internt kunna jobba bättre med. (Per)

Detta visar på vikten av det som Hydén (2002, s. 285) benämner som kunskap genom kommunikativ kompetens, vilket handlar om vikten att uttrycka sig begripligt. Eftersom kunskap utifrån Hydéns (2002, s. 280) normmodell utgör en förutsättning för

normbildning kan Pers upplevelser av interna brister därmed vara en begränsning för extern samverkan.

6.2 Diskussionen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning

Polismyndigheten och socialtjänsten som olika myndigheter har inom sina respektive verksamheter olika mål. De intervjuade poliserna uppger att Polismyndighetens främsta mål är att beivra brott och att arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande mot ett bättre samhälle. Socialsekreterarna å sin sida förklarar att socialtjänstens främsta mål är att alla barn och unga ska ha lika rätt att växa upp i ett tryggt samhälle och ha samma tillgångar. Socialtjänsten ska kunna hjälpa till med insatser om det behövs och arbeta relationsskapande gentemot de barn och unga som behöver det. Sofia förklarar att förtroendet mellan socialtjänsten och den specifika ungdomen är väldigt viktigt. Socialtjänsten har större möjligheter att skapa förtroende till ungdomen än Polismyndigheten på grund av den långvariga och nära kontakten socialsekreterare ofta har med ungdomen. Pia förklarar myndigheternas olika mål enligt följande:

Sen har vi ju olika mål, deras mål är kanske ibland att hjälpa, vårt mål är att lagföra.
(Pia)

Polisens och socialtjänstens olika mål och därmed olika arbetssätt kan i sin tur leda till dilemman. Sven förklarar att det ibland blir väldigt tydligt att de två olika myndigheterna inte har samma jobb, vilket förklaras utifrån följande citat:

Alltså jag kan känna att det ibland blir väldigt tydligt att vi inte har samma jobb. Till exempel om jag följer med på polisförhör med våra ungdomar, då kan det hända att man pratar med polisen och att de lägger fram alla bevis till att han är verkligen skyldig för han har gjort det här och vi har det här beviset. Ja men det bryr jag mig inte om, det är inte jätte relevant för mitt jobb [...]. Jag känner att polisen behöver inte visa detta för mig att min ungdom är skyldig, för det är inte relevant i mitt jobb. (Sven)

Lunneblad (2021, s. 205) lyfter dilemmat med myndigheternas olika mål och förklarar att myndigheternas arbeten sker i ett spänningsfält mellan kontroll och ansvarsgörande. För socialtjänsten väger relationsskapandet tungt, medan polisen snarare vill markera vad som är rätt och fel genom att använda repressiva metoder (Lunneblad 2021, s. 205).

Polisen vill således utreda brott medan socialtjänsten vill utreda vad ungdomen har för behov.

Sven förklarar vidare att det kan uppstå diskussioner om vad som är barnets bästa utifrån myndigheternas olika mål. Sven påstår att polisen tänker mer kortsiktigt utifrån myndighetens brottsbekämpande och trygghetsskapande arbete. Sven menar att poliserna anser att det bästa för ungdomen och alla runt omkring är att flytta ungdomen från staden. Vidare menar Sven att socialtjänsten tänker mer långsiktigt och har betydligt mer kunskap om ungdomens bakgrund gällande exempelvis diagnoser och umgänge, och förklarar att det skulle vara helt förödande att placera ungdomen långt ifrån sin trygga punkt. Fortsatt poängterar Sven att ungdomar tvångsplaceras på HVB-hem, och att det på HVB-hem finns andra personer med ett normbrytande beteende, vilket leder till att personen fått ett mycket större kontaktnät när de flyttar tillbaka hem igen. Att tvångsplacera någon är inte heller att föredra, förklarar Sofia:

[...] försöka med samtycke, går inte det så är där ju LVU i vissa omständigheter men samtidigt vet vi att tvinga någon eller få samtycke, då är det mycket bättre med samtycke [...]. (Sofia)

Även Pia diskuterar ovanstående och poängterar att Polismyndigheten och socialtjänsten skiljer sig åt i deras respektive arbeten om vad som är barnets bästa. Pia förklarar däremot att dilemmat inte behöver ligga i att de som olika myndigheter har olika mål, utan att det istället handlar om att de kanske inte förstår varandra i deras olika arbete och att en ökad förståelse kan lyfta deras samverkansarbete framåt:

[...] jag ska inte säga att det är problematiskt men vi kanske inte alltid förstår varandra. Det är väl mer att vi tycker ibland att LVU:a den här ungen, så att vi blir av med ungen. Det kanske blir bättre för oss att man skickar den här ungen från Malmö till Visingsö där det finns ett SiS-boende. Men nånstans är det såhär, nånstans kommer ungen att komma hem. Om man inte har jobbat med ungen så kommer man tillbaka från Visingsö till Malmö med ett mycket större kontaktnät. Så där måste vi också, är det verkligen det bästa att LVU:a ungen eller inte? Och där skiljer ju sig vi och socialtjänsten åt. Så det är ganska bra att vi får en ökad förståelse. (Pia)

Även Sven förklarar att det kan uppstå en viss frustration i att de olika myndigheterna inte förstår varandra i deras respektive arbeten:

Jag tror att de egentligen vet men jag tror också att det finns en viss frustration i att de känner att men ni kan ju tänja lite på gränserna, det här behöver jag veta och det här är för ungdomens bästa [...]. Så jag tror att de vet egentligen, men det försvårar ju också deras arbete att vi inte berättar vissa saker och då tror jag att det uppstår en frustration. (Sven)

Utifrån Hydén (2002, ss. 280, 285) är en förutsättning för normbildning att ha förståelse för varandras arbete, vilket rymmer inom komponenten kunskap i form av kommunikativ kompetens. Den förståelse, eller icke förståelse, som Polismyndigheten respektive socialtjänstens har för varandras olika arbeten kan utifrån Hydén (2002, s. 285) grunda sig i deras olika positioner i samhället och att de olika yrkena uppfyller olika syften. Även Brå (2021, s. 12) och RiR (2020, s. 71) lyfter vikten av att ha förståelse för varandras lagstiftning och arbete.

Trots Polismyndighetens och socialtjänstens olika mål och arbetssätt inom respektive myndighet menar intervjupersonerna att de tillsammans har satt sig ner och diskuterat hur de på bästa sätt kan dela information för att dels skydda den personliga integriteten, dels bekämpa ungdomsbrottsligheten. Diskussionen mellan å ena sidan integritetsskyddsaspekterna och å andra sidan brottsbekämpning handlar utifrån intervjuerna om att göra avvägningar mellan sekretess och sekretessbrytande bestämmelser. Samtliga intervjupersoner förklarar att sekretess på ett eller annat sätt fyller syftet att skydda den personliga integriteten. Sofia definierar syftet med sekretess utifrån följande citat:

[...] där finns ett skydd så man vågar vända sig till myndigheter utan att det står i tidningen dan efter, så att där är ett personskydd. Och det får man hela tiden ha med sig, för tanken är ju att vi ska hjälpa och skydda på något sätt, i socialtjänstlagen [...]. (Sofia)

Samtliga intervjupersoner förklarar att de sekretessbrytande bestämmelserna i sin tur finns till för att kunna dela nödvändig information med varandra. Sven menar att de

sekretessbrytande bestämmelserna finns till för att kunna utbyta information med varandra i syfte att underlätta varandras arbete:

[...] för får inte jag information från polisen så får jag ingen information och har polisen information som de inte kan ge mig så kommer ungdomen vara kvar där den är och hålla på med det den gör. (Sven)

Pia förklarar syftet med de sekretessbrytande bestämmelserna och hur de underlättar för alla inblandade:

[...] det underlättar ju för alla. Det underlättar för oss och det försvårar faktiskt för ungdomen att fortsätta att begå brott och komma undan med det. För annars så är det ju jättelätt. Om vi inte snackar med varandra så vet vi ju inte vad som är på gång. (Pia)

Det kan dock i sin tur finnas risker med de sekretessbrytande bestämmelserna som underlättar för myndigheterna att dela information med varandra. Samtliga intervjupersoner menar att riskerna handlar om det förtroende som respektive myndighet försöker att bygga gentemot ungdomen. Som tidigare nämnt är förtroendet gentemot ungdomen extremt viktigt, framförallt för socialtjänsten. Både Sven och Sofia poängterar att det dels handlar om just förtroende, dels om att skydda den personliga integriteten. Sven exemplifierar det med hjälp av nedanstående citat:

Jag tänker att dels så är det alltid riskfyllt att många personer vet mycket saker, på så sätt att ja men säg att polisen får all den information som jag har och sen ska polisen prata med den är ungdomen på gatan och det blir lite hetsigt och så råkar nån säga nånting som är privat [...]. Alltså det blir ju väldigt identitetskränkande [...]. Den här personen vet att vi vet allting om dennes liv och jag tänker att det förtroendet som man försöker bygga, det förtroendet som ungdomen behöver ha för samhället, det kanske inte blir så bra om den känner sig övervakad av olika myndigheter som har all information sen den föddes. (Sven)

På liknande sätt poängterar Sofia riskerna med informationsutbyte mellan polisen och socialtjänsten:

Det handlar om integritet och att en medborgare vare sig det är ett barn eller en vuxen förälder ska ju kunna gå till socialtjänsten och polisen och veta att soc och polisen

sitter inte och snackar skit om mig eller delar massa info som inte dem har med att göra [...]. Jag tror det sitter så hårt i myndighetssverige också, det här med sekretess, och [...] det förtroendet är lite samma [...]. För skulle det komma ut att man sitter och pratar om kreti och allt möjligt, då faller det förtroendet. [...] Det förtroendet får man vara väldigt försiktig med [...]. (Sofia)

Det är därför viktigt att avgöra när och varför information ska delas. Att dela information med varandra eller inte handlar sålunda om att göra avvägningar gällande när informationsutbytet väger tyngre än intresset av att skydda den personliga integriteten. I intervjuerna framkom det att Polismyndigheten och socialtjänsten i Malmö, med hjälp av de sekretessbrytande bestämmelserna 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400), tillsammans har kommit fram till att avvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning handlar om vilken utgång som är för barnets bästa. Sofia beskriver denna avvägningen som:

[...] liksom fånga upp och kunna ha en dialog. Med en stark utgångspunkt för vad är barnets bästa och det brottsförebyggande arbetet. Det får inte blir att man jagar folk för då är man ju inne på fel, då är det som att sitta och berätta personuppgifter och skylla det på 18a och det går inte [...]. (Sofia)

Personligen tycker Sofia inte att avvägningarna är svåra att göra eftersom de har barnets bästa som utgångspunkt:

[...] jag tycker inte det är svårt utifrån integritet och barnets bästa där heller för att i de situationer så gör vi inte nånting och vi inte adresserar det och inte pratar så, har vi kanske en 15/16 åring som är inne i drogförsäljning, får en drogskuld för polisen tar dem med två kilo cannabis. De två kilona ska nån ha pengar för, och de ringer inte inkasso utan de gör andra saker, och den här 15-åringen mår skitdåligt, det går ut över skola. Så att om vi kan prata och försöka nå rätt i det liksom eller hjälpa så är det ju bra tänker jag. Så de avvägningarna är inte så svåra. (Sofia)

Per beskriver perspektivet mellan integritetsskydd och brottsbekämpning enligt följande:

[...] och syftet är ju att när en ung person hamnar fel i samhället och får fel influenser och man ser att det här skapar stora problem för den unge och den unge inte inser det,

så är det fortfarande viktigt att kunna lämna informationen för att den är så pass viktig i förhållande till integriteten. För den unge är i de här sammanhangen är det viktigare att informationen kommer ut [...]. (Per)

På grund av gräsrotsbyråkraters specifika roll i samhället innehar de, enligt Lipsky (2010, s. 175), den normativa makten. Polisen och socialtjänsten i Malmö har ett stort handlingsutrymme att tillämpa lagen samt hög självständighet från respektive organisatoriska myndighet (Lipsky 2010, s. 13). Inom handlingsutrymmet har poliser och socialsekreterare därför en diskretionär makt att prioritera arbetsuppgifter, och avgöra huruvida möjligheter som finns utnyttjas (Lipsky 2010, ss. 13-14). Utifrån intervjupersonerna verkar både polis och socialtjänst uppleva handlingskraft. Enligt Hydén (2002, s. 280) måste det dock även finnas vilja, kunskap och möjligheter för att en norm ska kunna bildas.

Utifrån ovanstående resultat i avsnitt 6.2 utgörs viljan av att båda myndigheterna vill hjälpa barnet från en kriminell livsstil. Kunskapen uttrycks bland annat genom den kommunikativa kompetensen och att tala samma språk gällande vad som är barnets bästa. Slutligen kan möjligheterna sägas handla om att poliser och socialsekreterare har handlingsutrymmet att lägga resurser och tid på informationsutbyte och utnyttja de möjligheter som följer av 10 kap. 18 a & 27 §§ OSL (SFS 2009:400). Utifrån Hydéns (2002, s. 285) normmodell uppfylls således alla komponenter för normbildning.

Slutligen beskriver samtliga intervjupersoner att målet med de sekretessbrytande bestämmelserna är att kunna hjälpa varandra som olika myndigheter, men även kunna hjälpa ungdomen att komma bort från ett liv präglad av kriminalitet snarare än att straffa ungdomen. De sekretessbrytande bestämmelserna används för att förebygga brott, dels för att skydda den specifika ungdomen, dels för att skydda samhället från kriminalitet. Sofia förklarar detta utifrån följande citat:

[...] kan det hindra då att Kalle fångas upp av gängen och blir knuten till drogförsäljning, om en områdespolis vet om att Kalle ska inte hänga där på den hotspoten utan ser man nån så ringer områdespolisen [...] du nu står Kalle här, kan ni komma och fånga han så vi får bort han därifrån, och så gör man det tillsammans. Så

där är ingen polis som är ute efter att straffa någon i det, de använder inte lagen så heller. (Sofia)

Johansson (2011, s. 56) menar utifrån sin rapport att de straffrättsliga intressena vunnit tolkningsföreträde på bekostnad av de socialrättsliga, vilket beror på det maktspel som tagit form genom samverkan mellan polisen och socialtjänsten (Johansson 2011, s. 56). Resultatet i denna studie visar dock att Johanssons resultat gällande kontexten barnahus inte kan överföras till polisens och socialtjänstens informationsutbyte i det brottsförebyggande arbetet. Snarare än att den straffrättsliga logiken vunnit företräde verkar myndigheterna förenas i att även Polismyndigheten vill hjälpa och inte straffa ungdomen. Detta kan utifrån Hydén (2002, s. 285) sägas utgöra komponenten vilja, i form av drivkraft.

Ett citat från Per används för att sammanfatta avsnitt 6.2 gällande att myndigheterna har samma grundmål, men att de har skilda förutsättningar utifrån deras olika lagstiftningar:

[...] det är att det ska gå bra för den unge och att man ska komma bort ifrån och undvika att göra, ha sådant umgänge som påverkar negativt och inte begå brott och inte vara destruktiv eller något som påverkar uppväxt och annat. Så vi har samma grundmål. Det är bara det att vi har olika lagstiftning och olika delar i våra myndighetsutövningar [...]. (Per)

6.3 Etablerat arbetssätt

Samtliga intervjupersoner vittnar om en samverkansprocess avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte mellan polis och socialtjänst i Malmö som under de senare åren utvecklats till det bättre. Sofia berättar att det numera finns ett samverkansavtal mellan chefer inom polis och socialtjänst i Malmö som har ett starkt signalvärde. Pia talar om att det nu i jämförelse med förr finns fler områdespoliser som har det brottsförebyggande tänket. Sofia berättar att polis och socialtjänst numera flätats samman gällande arbetet med unga, och att projektet *Sluta skjut* innebar att de tog sig möjligheter även om de funnits tidigare. Sven anser i sin tur att projektet öppnade till ett stort samarbete och att relationerna därifrån levt vidare. Sofia uttrycker därtill ett behov av informationsutbyte:

Vi måste hålla kontakt med polisen och sträcka ut en arm och göra det tillsammans för de klarar inte av att lösa ungdomskriminaliteten själva, och vi klarar inte göra det själva, utan vi behöver varandra [...]. (Sofia)

Per berättar att utvecklingen av det dödliga våldet och den grova kriminaliteten som på de senaste åren krupit nedåt i åldrarna har blivit som en väckarklocka för att åtgärder måste vidtas. Per menar att polisen hade samma möjligheter till informationsutbyte innan händelserna, men att det var först efter händelserna de insåg betydelsen av att utbyta information:

Man vill ju kunna svara upp och vara effektivare och det var en så tydlig sak att här var det något som var allvarligt och som drabbade unga och som vi inte kunde ha längre. Här satte man igång och här fanns det öppenhet och mottaglighet att göra detta och då skedde det förändringar i att man närmade sig varandra och såg mer allvarligt på det och utnyttjade det regelverk och lagstiftningar som är till ett mer förmånligt sätt gentemot informationsutbytet. [...] det finns en ökad vilja till att göra det som redan fanns skrivet. (Per)

Per menar att polisen genom informationsdelning kan bistå socialtjänsten med bilden ute och exempelvis information om umgänge, samt underlätta möjligheter till bedömningar med insatser. Sven vittnar om att samarbetet sker genom tät kontakt med framför allt områdespolis. Detta genom dels orosanmälningar från polisen till socialtjänsten, dels uttryckt oro över exempelvis umgängeskrets och dels att kalla in polisen på möten med ungdomen för att ge en viss tyngd. Även Sofia talar om fördelarna med polisens närvaro på möten:

[...] då ska vi översätta den oron till vårdnadshavaren och ungdomen som polisen har skrivit in. Eller kan vi bjuda med polisen så säger de sin oro till föräldrar och när det kommer från den som har gjort det blir det alltid lite bättre än att vi ska översätta. (Sofia)

Exempel på konkreta åtgärder menar Pia är att socialsekreterare kan ringa och informera polisen om en ungdom som är på permission. Både Per och Sven vittnar om möjligheten till informationsdelning i motsatt riktning på så sätt att socialsekreteraren har möjlighet att höra av sig till polisen för att få mer information eller komplettera en

oro. Sofia framför dessutom att de kan höra av sig till områdespolisen för att diskutera när det är lämpligt eller inte för en ungdom på permission att komma hem igen och för planering om framtiden, och menar att de har kommit långt tack vare sådan typ av direktkontakt. Sven belyser sammanfattningsvis att informationsutbytet har möjliggjort att informationen flyter på lättare och detta kan hjälpa dem som behöver bli hjälpta mest. Pia förklarar även att om samverkan sker tidigt gällande en ungdom, är risken mindre att behöva jaga den vid ett senare tillfälle.

Per berättar att polisen och socialtjänsten i Malmö regelbundet diskuterar lägesbilder och att samverkan sker inte minst i arbetet med SIG. Sofia berättar vidare om att arbetet med informationsdelning ofta innebär att de sätter sig ner och informerar varandra om oro, vilka förutsättningar som finns, hur situationen för ungdomen i fråga ser ut och vad som kan pratas om. Gällande denna typ av information upplever båda parter att respektive myndighet faktiskt gör något och på så sätt fortsätter processen, menar Sofia.

Vilja är något som både polis och socialtjänst lyfter som en befintlig drivkraft i Malmö. Sofia förklarar att:

[...] det är nog det viktigaste att börja med, att bara leta upp nån som är intresserad i respektive organisation [...] också sätter man sig i samma rum och så frågar man nämen vad kan vi göra för varandra, hur kan jag hjälpa dig, vad behöver du av mig för att vi ska ha det här brottsförebyggande, lösa det för kidsen [...]. (Sofia)

Vilja lyfts också i bemärkelsen att den är individbaserad, och att graden av vilja varierar stort. Såväl Per som Pia menar att informationsflödet beror på personligt engagemang. Båda lyfter risken med detta och Pia förklarar att:

[...] försvinner en individ har du extrem uppförsbacke att komma tillbaka. (Pia)

Enligt intervjupersonerna finns det utifrån sekretesslagstiftningen möjligheter till informationsutbyte, men det kräver att möjligheterna utnyttjas. De rutiner som utvecklats avseende informationsutbyte kan utifrån Lipsky (2010, s. 13) möjliggjorts genom gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme som följer av positionen som lagtillämpare, och att de i sitt handlingsutrymme har en diskretionär makt (Lipsky 2010,

ss. 13-14). Det handlar om att tolka en situation snabbt och utifrån det ta ett beslut (Lipsky 2010, ss. 13-16), exempelvis att ringa eller inte ringa, att dela information eller att inte dela information. Gräsrotsbyråkraters diskretionära makt utifrån sekretesslagstiftningen ger således inte enbart utrymme för normbildning gällande intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning, utan även arbetssätt avseende informationsdelning. De systemvillkor som Hydén (2002, s. 283) hävdar utgör en förutsättning för normbildning uppfylls således. Intervjupersonerna beskriver vidare hur brottsutvecklingen i samhället födde viljan att arbeta mer brottsförebyggande. Detta kan utifrån Hydén (2002, s. 285) förklaras som en drivkraft. Viljan kan också sägas uttryckas genom motivation till följd av politiken, och genom det personliga engagemang som uttrycks.

Sven lyfter dock att inrutade arbetssätt kan vara orsaken till att informationsutbyte med polis inte alltid sker, trots att möjligheterna finns. Sven berättar om ett önskat närmre samarbete med polisen, men att tanken på att bjuda in polis sällan dyker upp:

Nu ska jag skicka en kallelse till ett första möte och så tänker jag inte ens tanken av att polisen ska vara med, jag försöker bara hitta en tid som passar mig och min kollega [...]. Ja alltså det går, det har bara inte satts i rullning på något sätt så det är ingenting som jag ens tänker på att jag ska göra. (Sven)

Enligt Lipsky (2010, s. 175) är gräsrotsbyråkrater de som utför policyn och därför har makten att etablera normer. Svens upplevelser om att informationsutbytet inte alltid sker trots att möjligheterna finns visar på att handlingsutrymmet och den normativa makten att etablera normer gällande arbetssätt riskerar att leda till att arbetet ser likadant ut som alltid.

Samtliga poliser och socialsekreterare anser att de känner förtroende för varandra. Sofia berättar också om vikten av relationsskapandet mellan myndigheterna och hur Malmö har fokuserat på att prata samma språk:

[...] om han skriver att han hänger med sluta skjut folk hela tiden, ja då vet jag vart orosnivån är [...]. Vi måste prata med varandra så att den oron han vill uttrycka [...] ska han kunna beskriva på ett sätt så det blir tydligt för mig att förstå vilken nivå av oro

han har och det är sånt som vi måste prata sinsemellan om. [...] det har vi ju lagt mycket fokus på i Malmö stad, där som det är nu finns det två polisområden, norr och söder i Malmö och där har vi ständiga dialoger för att hela tiden bli bättre och att vi kan förstå varandra så vi pratar samma språk. (Sofia)

Även Pia poängterar att samverkan innebär att myndigheterna möts och hjälps åt:

Vi blir inbjudna på sjukt mycket möten som man bara tänker vad gör vi här? Asså vi talar ju inte samma språk, vi möts inte. Samverkan är ju att man faktiskt ska hjälpas åt. Och där känner jag att vi har blivit mycket bättre. Samverkan med socialtjänsten där vi kan komma in med ett papper med de här tio ungdomarna är vi oroliga för [...]. Där kan vi ju hjälpas åt, socialtjänsten och polisen. (Pia)

Pia förklarar vidare att en polis som bara går på ett möte utan att ge något, inte heller får något tillbaka. Även Per belyser vikten av tvåvägskommunikation på så sätt att det finns risk för att storleken på informationsflödet tappas utan en sådan. Sofia menar likaså att dialogen dem emellan är av stor betydelse:

Det är nog viktigare, eller det är minst lika viktigt som betydelse av 18a så är det att man har den dialogen och förstår varandra. (Sofia)

Lunneblad (2021, s. 205) förklarar utifrån sin rapport att olika professioner använder sig av olika tolkningsrepertoarer för att kategorisera unga med riskbeteende. Utifrån resultaten i aktuell studie framgår det dock att Polismyndigheten och socialtjänsten i Malmö har liknande tolkningsrepertoarer eftersom samtliga intervjupersoner vittnar om vikten att tala samma språk. Vidare menar Hydén (2002, s. 285) att kunskap inte enbart handlar om boklig bildning utan även om kommunikativ kompetens. Det handlar om att göra sig förstådd och att förstå någon annan, vilket lyfter vikten av att prata samma språk.

Både polis och socialtjänst förklarar att den täta relationen mellan myndigheterna riskerar att sekretessen ibland bryts utan lagstöd. Detta går i linje med Brås (2021, ss. 9-10) undersökning som visar att sekretesslagstiftningen upplevs som otydlig och komplicerad att tillämpa, vilket kan vara en anledning till att för mycket information delas.

Utifrån intervjuerna framkommer det att polisen har lättare för att bryta sekretessen än vad socialtjänsten har. Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, s. 645) poängterar att sekretessen generellt sett är starkare hos socialtjänsten i jämförelse med polisen, vilket kan vara en anledning till varför polisen har lättare för att bryta sekretessen än socialtjänsten. Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, s. 645) samt Bäckman (2021, s. 85) menar att polisen har större möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten än tvärtom genom den sekretessbrytande generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL (SFS 2009:400).

Sven beskriver fortsatt att relationen med polisen är bra, men att det kan variera beroende på vilken sektion som frågas:

[...] jag tror att det handlar väldigt mycket om vem man har som områdespolis, hur kontakten har sett ut tidigare, hur den utvecklats och hur villig dels vi är, men också, områdespolisen är, till att ha ett samarbete. Jag vet ju också att jag får ett svar på dem frågorna jag har och mina telefonsamtal kommer besvaras och jag tror inte att alla känner så i alla områden i Malmö. (Sven)

Att socialtjänsten ska ge ut information förutsätter ett antagande om att uppgiften kan bidra till att förhindra brottslighet. Sådana riskbedömningar uppger socialsekreterarna ibland är svåra. Sven berättar att det ska handla om en risk dels för ungdomen, dels för samhället. Det kan exempelvis röra misstanke om brott som ofta innebär inblandning i ett större nätverk. Sofia förklarar i sin tur att misstanke om framtida brottslighet uppstår vid mönster av orosanmälningar på en ungdom, umgängeskrets eller tidigare begångna brott som olaga hot, personrån eller sexualbrott. Misstanke om framtida brott uppstår också vid ett brott som varit planerat. Sofia uppger även att det kan vara ungdomen själv som uttryckt planer för brottslighet eller inte uttrycker ånger för ett redan begånget brott. Även faktorer som barnfattigdom, våld i nära relation under uppväxten, bristande skolgång och ett normbrytande beteende uppger Sofia kan vara betydande om de uppstår i samband med varandra.

Med gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme följer utrymmet att snabbt tolka en situation och ta beslut (Lipsky 2010, ss. 13-16). Poliser och socialsekreterare behöver vid informationsutbyte besluta vad som är en riskfaktor eller inte. Intervjupersonernas

ovanstående beskrivningar av vilka faktorer och situationer som anses utgöra en risk för att ungdomen kan komma att begå brott, kan således ha möjliggjorts till följd av det handlingsutrymme Lipsky (2010, s. 13) menar att en gräsrotsbyråkrat har.

7 Avslutande diskussion

Syftet med studien har varit att bidra med kunskap om informationsutbytet i Malmö stad mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år, med beaktande av de möjligheter och begränsningar som följer av sekretesslagstiftningen. Studien syftade även till att synliggöra gräsrotsbyråkraters perspektiv på å ena sidan vikten av integritetsskyddsaspekterna och å andra sidan vikten av brottsbekämpande arbete. Syftena har uppfyllts genom att besvara följande frågeställningar: (1) Hur upplever gräsrotsbyråkrater inom Polismyndigheten respektive socialtjänsten sitt individuella handlingsutrymme avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga? (2) Hur upplever poliser och socialsekreterare förutsättningar för informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga? (3) Vilka normer för arbetssätt och intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning kan identifieras inom Polismyndigheten och socialtjänsten vid informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga?

Av resultatet har framkommit att 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) öppnade upp möjligheten för socialtjänsten att arbeta som Polismyndigheten gör med tillämpning av generalklausulen 10. kap 27 § OSL (SFS 2009:400). Resultatet visar emellertid att det saknas tydlig ledning, vilket överensstämmer med Bäckmans (2021, s. 99) upplevda behov av en tydligare reglering. Resultatet visar även att informationsutbyte bygger på personligt engagemang och att det var specifika händelser som gjorde att ungdomsbrottsligheten togs på allvar och att informationsutbytet ökade, trots att möjligheter funnits även innan händelserna. Gräsrotsbyråkraternas upplevelser kan med hjälp av Lipsky (2010) tolkas som att polis och socialtjänst har ett stort handlingsutrymme. Således besvaras frågeställning 1 med att gräsrotsbyråkraterna upplever sitt handlingsutrymme som stort. Polisen verkar däremot ha större handlingsutrymme att bryta sekretessen i jämförelse med socialtjänsten. Stort

handlingsutrymme innebär dock att de möjligheter till informationsutbyte som finns till följd av sekretesslagstiftningen måste vilja utnyttjas. Slutsatserna exemplifierar således när ett stort handlingsutrymme kan vara till en fördel istället för att bidra till dilemman.

I intervjuerna framkom både möjligheter och begränsningar till informationsutbyte, vilka analyserades med hjälp av Hydéns (2002) normmodell. Alla komponenter för normbildning existerar, det vill säga vilja, kunskap och möjlighet. Vilja på så sätt att allvaret gällande ungdomsbrottsligheten och fördelarna med informationsutbytet insetts samt att det finns eldsjälar som vill barnets bästa. Viljan hindras emellertid av att den är individbaserad såväl som av oförmågan till kommunikation inom respektive myndighet. Kunskap finns genom dels erfarenhet, dels att sitta ner och att tala samma språk och på så sätt öka förståelsen för varandras lagstiftning och arbeten samt respektive myndighets ansvar och möjligheter. Sekretesslagstiftningen upplevs till viss del begränsa informationsutbytet, något även Bäckman (2021, s. 99) anser. Sekretesslagstiftningen uppges dock även lämna utrymme för informationsutbytet genom tillämpning av de sekretessbrytande bestämmelserna. Andra begränsande faktorer är interna brister, hög omsättning av personal, avsaknad av nationell samordning och tidsbrist. Resurser som begränsningar för informationsutbyte lyfter också Hjertstedt, Hansson och Sundqvist (2020, ss. 646-647) samt Brå (2021, s. 12). Frågeställning 2 besvaras sålunda med att förutsättningar i form av vilja, kunskap och möjligheter finns, vilket enligt Hydén (2002) möjliggör att etablera normer för informationsutbyte trots de begränsningar som identifierats.

Eftersom frågeställning 2 besvaras med att det finns förutsättningar för normbildning avseende informationsutbyte möjliggör det att identifiera normer och således besvara frågeställning 3. Det etablerade arbetssättet innebär att polisen och socialtjänsten har samverkansavtal, samverkansprojekt, regelbundna samverkansmöten och tät direktkontakt med varandra. För att kunna samtala trots sekretess har diskussioner gällande lägesbilder och oro lyfts från individnivå till generell nivå. Poliserna och socialsekreterarna är även överens om vilka riskfaktorer som ligger till grund för framtida brottslighet. Normen gällande intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning är att skydda barnets bästa. Poliserna och socialsekreterarna menar att informationsutbyte och åtgärder sker för att ungdomen inte ska begå brott

utan istället leva ett liv utan kriminalitet. De menar således att det inte sker någon avvägning utifrån antingen integritetsskydd eller brottsbekämpning, utan att de som olika myndigheter strävar mot det gemensamma målet barnets bästa. Resultatet skiljer sig därmed från Johanssons (2011, s. 56) resultat om att de straffrättsliga intressena vunnit tolkningsföreträde på bekostnad av de socialrättsliga. Det kan däremot ibland uppstå diskussioner om vad som är barnets bästa. Polisen tänker oftare kortsiktigt vilket kan innebära tvångsåtgärder, medan socialtjänsten snarare långsiktigt vill förändra ungdomens inställning genom förtroende och samtycke. Detta styrker Lunneblads (2021, s. 205) tidigare forskning om att de olika myndigheternas arbeten sker i ett spänningsfält mellan kontroll och ansvarsgörande.

Nära samarbete med tät kontakt uppger både polis och socialtjänst kan leda till risken att sekretessen ibland bryts. Att arbeta utefter ett gemensamt mål kan likaså tänkas leda till att sekretessen bryts utan lagstöd, eftersom barnets bästa blir ett gemensamt argument. Polisen uttrycker en önskan om ett kortare fysiskt avstånd till socialtjänsten. Det kan dock, utifrån ungdomens perspektiv, finnas en risk med att Polismyndigheten och socialtjänsten ses som en och samma myndighet. Detta eftersom en viktig del i Polismyndighetens arbete är att beivra brott och en viktig del i socialtjänstens arbete är förtroendeskapandet. Tätt informationsutbyte kan således tänkas fördelaktigt i det brottsförebyggande arbetet, men för tät kontakt och för mycket informationsdelning kan skada relationen till ungdomen och integritetsskyddsaspekterna.

Sammantaget upplever både poliser och socialsekreterare i Malmö stad sitt handlingsutrymme avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år som stort, men att poliserna har större handlingsutrymme att bryta sekretessen i jämförelse med socialsekreterarna. Vidare möjliggörs etablerande av normer för informationsutbyte eftersom poliserna och socialsekreterarna upplever vilja, kunskap och möjligheter. De normer som identifierats handlar dels om rutiner för möten, projekt och tät direktkontakt sinsemellan, dels att intresseavvägningen mellan integritetsskydd och brottsbekämpning möts i det gemensamma målet barnets bästa.

7.1 Kritiska överväganden

På grund av att den allvarigare ungdomsbrottsligheten har ökat kan det i samhället ha skett en politiskt vändning som innebär att kriminalpolitiken bytts ut mot ett samförstånd om att beskrivningen av brottslighet som ett samhällsproblem blivit allmänpolitiskt accepterat. Det råder sålunda konsensus om att ungdomsbrottsligheten är ett växande problem och att lösningen kan tänkas vara samverkan i det brottsförebyggande arbetet. På grund av detta och att de bakom studien hade begränsad förkunskap om undersökningsområdet, kan det finnas en risk att studien accepterar resonemanget om att samverkan är något bra och nödvändigt. Det kan tänkas vara svårt att identifiera negativa konsekvenser av informationsutbytet eller integritetskränkande fall genom att enbart intervjua poliser och socialsekreterare.

Studiens resultat baseras på empiri utifrån gräsrotsbyråkrater verksamma inom Polismyndigheten och socialtjänsten i Malmö stad, och kan således inte säga något om Polismyndigheten eller socialtjänsten generellt. Resultatet bidrar dock med kunskap om informationsutbyte mellan Polismyndigheten och socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år, och kan sålunda utgöra underlag även för andra kommuner att utveckla en fungerande samverkan.

7.2 Framtida forskning

Av vad som framkommit i intervjuerna lyfts sekretessen delvis som ett hinder när skolan är med på samtal, eftersom 10 kap. 18 a § OSL (SFS 2009:400) enbart får tillämpas mellan socialtjänst och polis. Inledningsvis lyfts även regeringens lagförslag angående en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen som ska underlätta för dels socialtjänst, dels skola att dela information med polisen i brottsförebyggande syfte. Med anledning av föregående finns således relevans att inkludera även skola i en framtida studie.

I intervjuerna lyfts nationell samordning på statlig nivå som en möjlig lösning på bristande vägledning. Utbildning gällande sekretesslagstiftning på polishögskolan och socialhögskolan lyfts som möjlig lösning på den upplevda okunskapen. Därav finns relevans att undersöka möjligheterna för sådana åtgärder. Vidare har den aktuella studien enbart studerat polisens och socialsekreterares handlingsutrymme avseende

informationsutbyte i brottsförebyggande syfte i Malmö, som redan har en etablerad samverkan avseende informationsutbyte. Det hade därför varit relevant att jämföra samverkansarbetet gällande informationsutbyte mellan olika kommuner genom en komparativ studie. En sådan studie hade möjliggjort att finna likheter och skillnader mellan olika kommuner gällande olika brottsproblematiker och olika grad av samverkan avseende informationsutbyte. Eftersom urvalet i studien begränsar generaliserbarheten, hade det fortsättningsvis varit relevant att vidare studera aktuell studie med ett större urval. En ökad generaliserbarhet hade möjliggjort för att i större grad dra generella slutsatser av hur Polismyndigheten och socialtjänsten upplever deras handlingsutrymme avseende informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga under 21 år.

Slutligen hade det i en framtida studie varit relevant att genomföra uppföljande intervjuer med respektive intervjuperson efter att de som genomfört studien fått förkunskap inom undersökningsområdet, eftersom det hade kunnat skapa en djupare och mer kritisk analys.

Källförteckning

Tryckta källor

- Andersson, R. & Nilsson, R. (2018). *Svensk kriminalpolitik*. 2 uppl. Stockholm: Liber AB
- Baier, M., Svensson, M. & Nafstad, I. (2018). *Om rättssociologi*. Lund: Studentlitteratur AB
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber AB
- Crang, M. & Cook, I. (2007). *Doing Ethnographies*. London: Sage Publications
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. 2 uppl. Malmö: Gleerups
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Estrada, F., Flyghed, J. & Nilsson, A. (2022). Inledning. I: Estrada, F, Flyghed, J & Nilsson, A (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*, ss. 21-32. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Larsson, B. & Engdahl, O (red.). (2011). Social kontroll – övervakning, disciplinering och självreglering. Malmö: Liber AB
- Lindstedt, I. (2019). *Forskningens hantverk*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. 2 uppl. New York: Russell Sage Foundation
- Lundberg, A., Gruber, S. & Righard, E. (2018). Brandväggar och det sociala arbetets professionsetik. I: Dahlstedt, M. & Lalander, P (red.) *Manifest – för ett socialt arbete i tiden*, ss. 289-300. Lund: Studentlitteratur AB
- Hydén, H. (2002). *Normvetenskap*. Lund: Sociologiska institutionen
- Zetterström, S. (2022). *Juridiken och dess arbetssätt: en introduktion*. 4 uppl. Uppsala: Iustus AB
- ### Digitala artiklar
- Bäckman, T. (2021). Samverkan och uppgiftslämnande från socialtjänsten till polisen i det brottsförebyggande arbetet. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 1, ss. 67-100.
- Hjertstedt, M., Hansson, J. & Sundqvist, J. (2020). Sekretess mellan polis och socialtjänst – En rättslig undersökning av sekretessens styrka och utsträckning samt graden av fakultativitet. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, (4), ss. 613-647
- Johansson, S. (2011). Juridifiering som institutionell förändring. Om mötet mellan straffrätt och socialrätt vid interorganisatorisk samverkan. *Nordisk juridisk tidskrift*, 34:4(135), ss. 38-59.
- Klein, B. (1990). Transkribering är en analytisk akt. *RIG*, 73(2), ss. 41-66.

Lunneblad, J. (202). Mellan kontroll och ansvarsgörande. En studie av personal inom polis, socialtjänst och skolas förståelse av ungas riskbeteende. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(2), ss. 191-208. doi:10.3384/SVT.2021.28.2.4255

Urinboyev, R., Wickenberg, P. & Leo, U. (2016). Child Rights, Classroom and School Management: A Systematic Literature Review. *International Journal of Children's Rights*, 24(3), ss. 522-547. doi:10.1163/15718182-02403002

Rapporter

Brottsförebyggande rådet (2021). *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis, i brottsförebyggande arbete med barn och unga* (Rapport 2021:2).
https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa705a96/1613989586467/2021_2_Infomationsdelning_mellan_socialtjanst_och_polis.pdf

Riksrevisionen (2020). *Rätt insats på rätt plats – polisens arbete i utsatta områden* (Rapport 2020:20)
https://www.riksrevisionen.se/download/18.7546977617592429b913d517/1604927340756/RiR%202020_20%20Anpassad.pdf

Socialstyrelsen (2022). *SIG. Samverkan i sociala insatsgrupper*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-8048.pdf>

Propositioner

Justitiedepartementet (2016). *En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag* (Regeringens proposition 2016/17:180). Regeringskansliet.

Justitiedepartementet (2011). *Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet*. (Regeringens proposition 2011/12:171). Regeringskansliet

Justitiedepartementet (2014). *Tydligare reaktioner på ungas brottslighet*. (Regeringens proposition 2014/15:25). Regeringskansliet.

Socialdepartementet (2012). *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. (Regeringens proposition 2012:13/10). Regeringskansliet.

Ullsten, O. & Romanus, S (1979). *med förslag till sekretesslag m.m.* (Regeringens proposition 1979:80/2). Regeringskansliet.

Statens offentliga utredningar

Utredningen mot kriminella grupperingar (2010). *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15). Justitiedepartementet.

Integritetsskyddskommittén (2008). *Skyddet för den personliga integriteten. Bedömningar och förslag* (SOU 2008:3). Justitiedepartementet.

Lagrum

SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Justitiedepartementet.

SFS 2017:900. *Förvaltningslag*. Justitiedepartementet.

SFS 1964:167. *Lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*. Justitiedepartementet.

SFS 2009:400. *Offentlighets- och sekretesslag*. Justitiedepartementet.

SFS 1984:387. *Polislag*. Justitiedepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Socialdepartementet.

SFS 2005:716. *Utlänningslag*. Justitiedepartementet

Tidningsartiklar

Zangana, B. & Malmqvist, M. A. (2022). Luna attackerades i Morö Backe – nu berättar familjen. *Aftonbladet*, 19 december

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Mo5Qw5/luna-attackerades-i-moro-backe-nu-berattar-familjen> [2023-03-15]

Frithiof, F. & Lindkvist, H. (2016). Gränspolisen jagar papperslösa barnfamiljer hos socialtjänsten. *SVT Nyheter*, 30 november

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/granspolisen-jagar-papperslosa-barnfamiljer-hos-socialtjansten> [2023-04-20]

Elektroniska källor

Blomberg, S. & Knutagård, M. (2016). *Uttalande med anledning av polisens begäran av sekretessbelagda uppgifter av socialtjänsten i Malmö*.

<https://www.soch.lu.se/artikel/uttalande-med-anledning-av-polisens-begaran-av-sekretessbelagda-uppgifter-av-socialtjansten-i-malmo> [2023-04-22]

Brottsförebyggande rådet (2023). *Regionala variationer*.

<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/regionala-variationer.html> [2023-03-21]

Kunskapsguiden (2021). *Möjlighet att lämna uppgifter till polisen i det brottsförebyggande arbetet* [video].

<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-och-unga-som-begar-brott/mojlighet-att-lamna-uppgifter-till-polisen-i-det-brottsforebyggande-arbetet/> [2023-03-21]

Malmö stad (2023). *Sluta skjut*.

<https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Trygghet-och-sakerhet/Trygghetsskapande-arbete/Sluta-skjut.html#Metod> [2023-04-10]

Polisen (2019). *Uppdrag och mål*.

<https://polisen.se/om-polisen/uppdrag-och-mal/> [2023-05-09]

Polisen (2022). *Sociala insatsgrupper (SIG) och SSPF - polisens arbete*.

<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sociala-insatsgrupper/> [2023-04-10]

Regeringen (2023). *Regeringens första 100 dagar: Kriminalitet* [video].
<https://www.regeringen.se/artiklar/2023/01/regeringens-forsta-100-dagar-kriminalitet/> [2023-03-06]

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev och svarsblankett

Informationsbrev

Hej,

Vi heter Madeleine Grönberg och Alice Dobrich och vi skriver under våren en kandidatuppsats på kriminologiprogrammet med inriktning rättssociologi vid Lunds universitet.

Vår studie handlar om polisens och socialsekreterares upplevda handlingsutrymme gällande informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet, med beaktande av de möjligheter och begränsningar som följer av sekretesslagstiftningen. Syftet med studien är att öka kunskapen gällande denna form av samverkan mellan Polismyndigheten och socialtjänsten, med särskilt fokus på spänningen mellan å ena sidan intresset av att skydda den personliga integriteten, å andra sidan informationsutbyte i brottsförebyggande syfte.

Vi vill gärna intervjua dig i vår studie. Intervjun beräknas ta högst en timme och kan ske i en valfri fysisk eller digital miljö. I intervjun är du helt anonym och du har rätt att när som helst avbryta den utan att ange skäl. Om du samtycker kommer vi att spela in intervjun för att sedan transkribera den. Det inspelade materialet kommer att behandlas helt konfidentiellt och inga utomstående kommer kunna ta del av det. Både inspelning och transkribering kommer att raderas när uppsatsen har godkänts. Materialet kommer vidare enbart att användas i syfte för denna kandidatuppsats, och den slutgiltiga studien kommer att publiceras på Lund University Publications Student Papers (LUP) efter examination.

Vi hoppas att du kan tänka dig att medverka! Fyll isåfall i nedanstående och skicka tillbaka en ifylld kopia innan genomförandet av intervjun.

Vi finns tillgängliga för att svara på frågor via telefon eller e-post.

Vi ser fram emot att träffa er,
Med vänliga hälsningar

Madeleine Grönberg

Alice Dobric

Svarsblankett

- Jag har läst informationsbrevet
- Jag samtycker till deltagande i studien
- Jag är medveten om att deltagande är frivilligt och kan avbrytas när som helst och utan skäl, även om jag undertecknar detta
- Jag samtycker till inspelning av intervju och är medveten om att inspelning och transkribering kommer att raderas efter examination

Datum: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 2: Intervjuguide

Bifogad är intervjuguiden som användes vid intervjuer av poliserna. Intervjuguiden som användes för socialsekreterarna ser exakt likadan ut. Den enda skillnaden är namnet på myndigheterna.

Bakgrundsinformation

- Inom vilken myndighet arbetar du?
- Hur länge har du arbetat inom Polismyndigheten?
- Berätta lite om din nuvarande yrkesroll?
 - Yrkestitel? Arbetsuppgifter? Hur ser en vanlig dag på jobbet ut? Hur länge inom den nuvarande yrkesrollen?
- Berätta vad du anser vara Polismyndighetens främsta mål.
 - Om samverkan tas upp: Vad betyder samverkan för dig? Exempel?

Erfarenheter av informationsutbyte

- Vad har du för erfarenheter av arbete med informationsutbyte med socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet?

Samverkan med socialtjänsten

- Vad har Polismyndigheten för kunskap om de lagstiftningar som rör sekretess och påverkar informationsutbytet med socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet?
 - Har alla inom Polismyndigheten kunskap om socialtjänstens möjligheter och begränsningar till informationsutbyte beaktande sekretesslagstiftningen?
 - Hur upplever du socialtjänstens kunskap om era möjligheter och begränsningar till informationsutbyte beaktande sekretesslagstiftningen?
 - Varför är det viktigt med bestämmelser om sekretess, anser du?
 - Varför är det viktigt med sekretessbrytande bestämmelser, anser du?
- Berätta om hur du ser på denna samverkan med socialtjänsten i form av informationsutbyte i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet.

- Vad ser du för fördelar med informationsutbyte?
- Vad ser du för risker med informationsutbyte?
- Upplever du att Polismyndigheten och socialtjänsten som olika myndigheter arbetar mot samma mål gällande samverkan?
 - Hur påverkar detta samverkan er emellan?
 - Känner polis och socialtjänst förtroende för varandra?
Varför/varför inte?

Möjligheter/begränsningar med informationsutbyte

- Vad har Polismyndigheten för möjligheter till informationsutbyte med socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet?
 - (Ekonomiska förutsättningar, tid, resurser, personal, kunskap, vilja, sekretessbrytande bestämmelser, brottsbekämpning)
- Upplever Polismyndigheten några begränsningar/hinder till informationsutbyte med socialtjänsten i brottsförebyggande syfte bland barn och unga vid allvarlig brottslighet?
 - (Ekonomiska förutsättningar, tid, resurser, personal, kunskap, vilja, sekretess, personliga integriteten)

Arbetsätt gällande informationsutbyte

- Finns det utvecklade rutiner i arbetssättet gällande informationsutbyte som samverkan?
 - Vad fungerar bra? Vad fungerar mindre bra? Exempel?
 - Hur skulle en perfekt samverkan kunna se ut enligt dig?